

XXVII. évfolyam 2019/1. szám

TEHETSÉG

A Magyar Tehetséggondozó Társaság kiadványa

„Amióta megjelentek a múlt század második felében a komplex modellek a tehetséggondozásban, azóta világszerte evidencia, hogy rendszerszemlélet nélkül nem lehet sikeres a tehetségfejlesztés folyamata.”
(Dr. Balogh László: *Érvényesül-e a rendszerszemlélet a tehetségfejlesztő programok hazai gyakorlatában?*)

„Hiszen tudtuk, hogy csak a kötelezőt nyújtani nem lesz elég, mert magasak a partneri elvárások egy olyan intézménytípussal szemben, amely nem kötelező feladatot lát el.”

(Rozman Béla: *Húszéves a Vásárhelyi László Alapfokú Művészeti Iskola*
A képzőművészeti ág bemutatása)

„A Matehetsz a Tehetségek Magyarország Kiemelt projekt keretében Tehetséghálózatos műhelybeszélgetéseket szervez a Tehetségpontok egyedi értékeinek megerősítése céljából.”

(Szántó Judit: *Műhelybeszélgetésekkel ösztönözzük a tehetséghálózat együttműködéseit*)

A személyiségfejlődés

alapvetően a tanulás pszichológiájával áll kapcsolatban. Tanuláselméletünk elválaszthatatlan az ember természetétől vallott felfogásunktól. Vagyis, ha az embert tárgynak tekintjük, amit külső erők lökdösnek ide-oda, akkor kvázi mechanikus tanulási elvekhez, az inger-válasz szemléletmódhoz jutunk, amely nagy súlyt helyez az egyszerű fiziológiai hajtóerőkre, és az idegszövet elmei folyamataira. A személyiség fejlődését így főleg olyan fogalmakkal igyekszünk megmagyarázni, mint a feltételes reflex, reintegráció, ingergeneralizáció, megerősítés, elsőbbség, stb. Ezek érvényes elvek, de bizonyos pontig. Azonban alkalmazhatóbbak állapotoknál és csecsemőknél található folyamatok leírására, mint a személyiségfejlődés előrehaladottabb fokozatainak feltárára.

Hasznosabb az a megközelítés, amely az egyén növekedését a differenciálódás és az integrálódás egyidejű kibontakozásaként fogja fel. A tanulás a strukturális változások mindkét típusát előmozdítja, s olyan szerkezetet eredményez, amelyben egyaránt folyik a rendszerek finomabb tagolódása (differenciáció), s e rendszerek hierarchikus elrendeződése (integráció) a személyiségen belül. E rendszerek megragadásához szükség van a kognitív és a stimulus-response (inger-válasz) típusú tanulási elvekre. Olyan elsőrendű fontosságú elveket ismerhetünk fel, mint a tanulási beállítódások, a belátás, az azonosítás és a hozzárendelés. Bármilyen legyen is a személyiség, vannak rendszerszerű tulajdonságai, ha részei kölcsönviszonyban állnak egymással.

Idézve:

Gordon W. Allport (1897-1967) a Harvard Egyetem szociálpszichológia professzorának A személyiség alakulása című kötetéből. Szerinte a szociálpszichológia feladata annak meghatározása, hogy miként befolyásolja az egyén gondolkodását, érzelmeit viselkedését mások tényleges, képzelt vagy mögöttes jelenléte. Nézete szerint a személyiségfejlődés során a személyiség rendszeresen megújul, átalakul, új funkciói keletkeznek és jutnak szerephez. Az Én (ego) hét funkcióját határozta meg: testi én, énazonosság, önértékelés, énkiterjesztés, énkép, énküzdés, éntörekvés.

Magyar Tehetség gondozó Társaság

Dr. Balogh László
elnök

www.mateh.hu

Aktuális

Ahogy azt a Tehetség 2018.4. számában megtalálják és olvashatják a Tagtársak, készült egy részletes terv a LIONS Clubok és a MTT együttműködésére. Örömmel jelentem, hogy e terv megvalósításának munkálatai elkezdődtek: Turi Katalin alelnök tájékoztatót kezdett még decemberben a MTT-szekciók körében, hogy mely feladatok megoldásában tudnak közreműködni. Terveink szerint a 2019. április 11-12-i mádi MTT Konferencián beszámolót hallhatunk Alelnök Asszony és Demarcsek Zsuzsa igazgató, a LIONS Clubok program-felelőse közös előadásában a gyakorlati együttműködés megindulásáról.

Ugyancsak jó hír a szakembereknek, hogy a MTT-Honlap „Tehetség-szakirodalom” „Könyvek” rovatába újabb 3 szakkönyv került elhelyezésre. Ezzel mind a 10 könyv elérhetővé vált az érdeklődők számára, amelyek a Debreceni Egyetem „Tehesség gondozás, tehetségfejlesztés” pedagógus szakvizsga-képzésen használatosak. Az újonnan felkerült könyvek a következők: Dr. Gömör Kornélia (2013): „A tehetséges tanulók integrált és differenciált fejlesztésének eredményei egy kutatás tükrében”; Dr. Czeizel Endre – Páskuné dr. Kiss Judit (2015): „A tehetség definíciói, fajtái”; Dr. Balogh László (2016): „Az egyéni tehetségfejlesztő programok alapjai”.

Már néhány hete új esztendőbe léptünk, s ilyenkor aktuális a tagsági díjak rendezése. Ezúton kérjük Tagtársainkat, hogy

a 2019. évi tagdíjat mielőbb fizessék be átutalással a Magyar Tehesség gondozó Társaság következő számlaszámára: 10102086-14988802-00000008 (Budapest Bank). Éves tagsági díjak a következők: rendes tag: 2000.- Ft, nyugdíjas, diák tag: 1000.- Ft, Intézményi tagság: 3000.- Ft. A tagsági díj összességében jelentős hozzájárulás a Társaság költségvetéséhez, s amint az közismert, a tagdíj befizetése egyben azt is jelenti, hogy az illető térítésmentesen kapja a MTT Tehetség folyóiratának évi négy számát. Itt hívjuk fel a figyelmet, hogy a Magyar Tehesség gondozó Társaság is fogadhatja a befizetett adó 1%-át, adószámunk: 19854487-1-09. Előre is köszönjük a felajánlásokat!

Ismételten felhívjuk a figyelmet a 2019-ben megrendezésre kerülő jelentősebb konferenciáinkra. A MTT Kelet-magyarországi Szekciójának szervezésében – társrendezővel együtt – kerül megrendezésre a következő két konferencia: Mád, 2019. április 11-12.; Nyíregyháza, 2019. május 10-11. A MTT jubileumi, 30. Országos Konferenciáját 2019. szeptemberében Egerben, a Szilágyi Erzsébet Gimnáziumban rendezzük. Részletes programok és a jelentkezési lap a konferenciákat megelőzően kb. egy hónappal lesznek elérhetők a MTT - Honlapon.

2019. január 19.

Dr. Balogh László
elnök

Érvényesül-e a rendszerszemlélet a tehetségfejlesztő programok hazai gyakorlatában?

Dr. Balogh László

A hazai tehetséggondozás minden tekintetben (pl: pedagógusok felkészültsége, kutatások, szakirodalom, programok sokszínűsége, anyagi támogatások stb.) jelentősen fejlődött az utóbbi három évtizedben, különösen a 2008-ban elfogadott Nemzeti Tehetség Program indulása óta. A tehetségfejlesztés mai gyakorlati programjai is messze meghaladják a harminc évvel ezelőtti szintet, azonban az újabb előrelépéshez fontos válaszolni az írás címében feltett kérdésre, ez útmutatást adhat a következő évek tehetséggondozó munkájának további fejlesztéséhez.

Amióta megjelentek a múlt század második felében a komplex modellek a tehetséggondozásban, azóta világszerre evidencia, hogy rendszerszemlélet nélkül nem lehet sikeres a tehetségfejlesztés folyamata. Számos komplex tehetség-modellt fejlesztettek ki világszerre az elmúlt négy évtizedben (vö. Balogh, 2012), a legelterjedtebbek közülük Magyarországon a Mönks-Renzulli modell és a Czeizel-féle modell. Ezen „fogalom-értelmezési modellek” – s e kettőn kívül még sok további változatuk – kiindulási pontokat jelentenek a tehetségigéret azonosításához, valamint a fejlődésükhöz szükséges program-szolgáltatásokhoz. Még több kapaszkodót adnak a gyakorlati munkához a „fejlesztő modellek”, amelyek közül ki kell emelnünk a következőket: Ziegler (2005) akció-tóp modellje, Heller (2000) hatékony tanítási környezet modellje, a Betts-féle (1986) Autonóm Tanuló Modell és Gagné (2008) „megkülönböztető modellje”. (Vö.: Balogh, 2016, Czeizel – Páskuné, 2015). Ezen modellek és a tehetségfejlesztésben szerzett saját kutatási eredményeim alapján (Vö. Balogh, 2004, 2012, 2016) fel lehet vázolni a tehetségfejlesztés folyamatának „elvi-tapasztalati” rendszerét. Véleményem szerint a sikeres fejlesztő munkának feltétele, hogy a következő elemek (alrendszerek) működjenek és szervesen illeszkedjenek egymáshoz a tehetségfejlesztés gyakorlatában.

Öt alrendszer nevezhető meg a rendszerszemlélet megvalósulásának minimum-követelményeként: 1. kiterjedt tehetségkeresés, -azonosítás; 2. komplex célkitűzések a fejlesztésben; 3. a

fejlesztés pedagógiai, pszichológiai eszközrendszerének sokszínű használata; 4. a fejlesztés főbb szereplőinek együttműködése a folyamatban; 5. a fejlesztő programok értékelése.

Természetesen a tehetséggondozás, tehetségfejlesztés rendszerszerű működését más szempontokból is bonckés alá lehet venni (pl. az állami szféra működésének rendszerszerűsége, a civil szervezetek és a köznevelési intézmények együttműködésének szerepe, a tehetséggondozás anyagi támogatásának forrásrendszere stb.), én azonban maradok a „kaptafánál”, s a képzettségemmel összhangban a tehetségigéret fejlesztése pedagógiai és pszichológiai aspektusainak rendszerszerűségét vizsgálom, ahogy ezt az előbbi alrendszerek tartalma már jelezte is. Vegyük a fenti öt alrendszert egyenként szemügyre: mennyire működnek ezek szisztematikusan és hatékonyan a fejlesztés gyakorlatában, milyen hiányosságok tapasztalhatók?

1.) Tehetségkeresés, -azonosítás

A tehetségfejlesztő programok szempontjából kiemelkedő jelentősége van a tehetségkeresésnek, azonosításnak, hiszen a hatékony program csakis a gyerek, fiatal alapos ismeretére épülhet. A tehetség fejlesztésére kiválasztott stratégiáknak, eszközöknek korrekt méréseken, sok szempontú megfigyeléseken kell alapulniuk, felderítve, hogy az egyénnek mire van szüksége a fejlődéshez! (Endepohls és Ruf, 2015; Ziegler, 2012). Ugyanakkor társadalmi szempontból is fontos ez, hiszen ha nem keressük meg az igazi tehetségigéretet, nem lehet hatékony egyetlen országban sem a tehetségek gondozása, az ország nem fejlődhet lehetőségeihez mérten. Milyen hiányosságok tapasztalhatók a gyakorlatban ezen alrendszerben? Elméletileg a tehetségkeresésnek az óvodáskortól a felsőoktatásig egyetlen töretlen folyamatnak kellene lennie, amelyben a tehetségigéretre vonatkozó információk az egyik csoportból, osztályból vagy iskolatípusból a másikba kerülő gyerekekkel, fiatalokkal együtt szintén átterjednek. A gyakorlatban ez információ-áramlás komoly akadályokba ütközik, alig van olyan intézmény, szervezet, ahonnan a tehetségigérettel

együtt továbbadásra kerülnének a rá vonatkozó fontos információk, s az intézmények gyakran ezeket nem is fogadják szívesen. Fontos feltétele az előrelépésnek a fejlesztésben közreműködő szakemberek egymás iránti szakmai bizalmának növelése, csak ennek megléte esetén használják fel a pedagógusok a kollégáktól eredő jellemzéseket, értékeléseket. Egy másik probléma ahhoz kapcsolódik, hogy a hatékony tehetség-azonosítás érdekében többfajta módszert kellene alkalmazni, minél több forrásból szerzünk a tanulóra vonatkozó információkat teljesítményéről, képességeiről, annál megbízhatóbb az azonosítás. Sajnos, ez a módszertani repertoár a gyakorlatban gyakran szegényes: egyrészt a pedagógusok jelentős része nincs felkészítve az általuk elvileg használható kereső módszerek szakszerű alkalmazására, másrészt sok helyütt hiányzik a pszichológia modern eszköztárának felhasználása is. (Vö: Balogh, 2016, Dávid I., 2008) A tehetségkeresésben a harmadik nagy problémát az jelenti, hogy gyakran nem építünk a szülőkre és a tehetségigéret társaira ebben a folyamatban, döntően csak a szakemberek (pedagógusok, pszichológusok stb.) megfigyeléseit, véleményét, valamint a teljesítmény-mérési eredményeket vesszük alapul a tehetség azonosításához. Összességében tehát az állapítható meg, hogy a fejlesztő folyamat kiindulási pontjául szolgáló tehetségkeresés, -azonosítás alrendszer Magyarországon sok hiányossággal működik, nagy az egyenetlenség e tekintetben az intézmények és szervezetek között. Azt lehet levonni végső következtetésként a gyakorlati tapasztalatok alapján is, hogy ez az alrendszer a leggyengébb eleme a tehetségfejlesztés hazai gyakorlatának!

2.) Komplex célkitűzések a fejlesztésben

A korábban már említett korszerű tehetségmodellek megszületése után természetesen fogalmazódott meg az az igény a gyakorlati fejlesztő munkában, hogy a tehetség komplex értelmezésével összhangban levő komplex fejlesztő programokra van szükség. Ennek az elvárásnak a konkrét feladatai aztán meg is fogalmazódtak a tehetségigérettel

tehetséges egyén fejlesztésére vonatkozóan. Sokan foglalkoztak a komplex tehetséggondozó programok tervezésének kérdéseivel (Vö: Balogh, 2016), azonban a gyakorlatot közvetlenül leginkább segítő elmélet Feger (1997) munkásságából származik. Az általa megfogalmazott négyes célrendszer teljes körűvé teheti a tehetségfejlesztő programokat: a tehetségéret erős oldalá(i)nak, gyenge oldalainak, kiemelten társas kapcsolatainak a fejlesztése, valamint a pihenést, feltöltődést biztosító programok szervezése állnak a középpontban. A magyarországi fejlesztő szakemberek körében ez a leginkább ismert, letisztult alrendszer a fentebb felsorolt öt közül, ugyanakkor ritkán működik komplexen, mind a négy elemet magába foglalva. A Feger-féle négy célcsoport közül az erős oldal fejlesztése található meg leginkább a fejlesztési tervekben – összhangban a magyar tehetséggondozás évszázados hagyományaival is, a gyenge oldal és a társas kapcsolatok fejlesztése, valamint a feltöltődés, lazítás célkitűzései gyakran bele sem kerülnek a tervezett programokba. (Vö: Bagdy, 2014, Harmatiné Olajos T., 2011) A tehetséges gyerek, fiatal hatékony fejlesztéséhez mind a négy terület fontos, s a korszerű külföldi tehetséggondozó programokban többnyire ezek mindegyike kiemelt szerepet kap. (Vö: Gordon Györi János, 2011, 2012) Természetesen itthon is vannak olyan intézmények (pl. Arany János Tehetséggondozó Program gimnáziumai, Kiemelt Tehetséggondozó Műhelyek iskolái) és más szervezetek, amelyek fejlesztő munkájában ezek mindegyikére figyelnek, de a köznevelési intézmények döntő részében a komplex fejlesztési célkitűzések alrendszere teljességében nem található meg, így aztán a gyakorlati munkában is ritkán valósul meg a tehetségéret fent jelzett többirányú fejlesztése.

3.) A fejlesztés pedagógiai, pszichológiai eszközrendszerének használata

A komplex fejlesztési célkitűzések áttekintése után logikusan fogalmazódik meg a kérdés: milyen pszichológiai, pedagógiai eszközrendszer állhat rendelkezésünkre a fejlesztő programok hatékony megvalósításához? Közel fél évszázada, hogy kutatók és gyakorló szakemberek keresik erre a választ, s a tudomány mai állása szerint négy nagy csokorra sorolhatók azok az eszközök, módszerek, amelyek leghatékonyabban segítik a tehetségéretet adottságainak kibontakozását, személyiségük

fejlesztését: ezek a gazdagítás, gyorsítás, differenciálás és tanácsadás. Ezen csoportok mindegyikének megvannak a maga értékei, azonban a valóságban ezek akkor hatékonyak, ha egységes rendszerben működnek a tehetség felismerésében és fejlesztésében. A szakirodalom alapján világos kiindulási pontok fogalmazhatók meg (Vö: Balogh, 2012, 2016), azonban rendkívüli egyenetlenség jellemzi ezen eszközrendszer gyakorlati megvalósítását is. Legfejlettebb és legelterjedtebb a fentiek közül a hazai gyakorlatban a gazdagítás eszközrendszere (vö: Páskuné, 2015, Polonkai, 2011, 2014); a gyorsítás a sportban és művészetekben evidencia, az intellektuális területen alig találunk rá példát; a differenciált fejlesztés sokszínű eszközrendszere szintén csak a tehetséggondozásban hosszabb ideje szisztematikus munkát végző köznevelési intézményekben, egyéb szervezetekben található meg (Vö: Balogh, 2012); a tanácsadás pedig a leggyengébb pont ebben az alrendszerben, nincs kellően kiterjesztve az intézményekre: a szakszolgálatok a tevékenységi körükbe tartozó ezen feladatokat csak részlegesen tudják megoldani, szükség lenne intézményi szinten megszervezni, és minden tehetségéret számára helyben biztosítani a fejlesztő munka fontos eszköztárát. (Vö: Herskovits – Ritoókné, 2013)

4.) A fejlesztés főbb szereplőinek együttműködése a folyamatban

Már az előzőekből is kiténik, hogy sokirányú, a hagyományostól gyakran eltérő feladatkör megoldása vár azokra az iskolákra, amelyek zászlajukra tűzik a hatékony tehetséggondozás jelszavát, s elkezdik a rendszerszerű tehetségfejlesztő programok alkalmazását a pedagógiai gyakorlatban. E feladat sikeres teljesítésére akkor van esély, ha jól körülhatároljuk azokat a személyeket (és funkcióikat), akik közreműködése szükséges a tehetségfejlesztő program hatékony megvalósításához. Az oktatás bármely részének javításában nagy nehézség, hogy az egész tantestület elkötelezettsége szükséges hozzá, ez érvényes a tehetségfejlesztő programokra is. Kutatások azt jelzik, hogy a konzisztens hozzáállást a legnehezebb kialakítani a tantestületekben. Lehet, hogy a tantestület a tervezés időszakában megegyezik a fejlesztésekben, de a változtatások kivitelezésében már kevésbé konzervenssek és lelkesek. Ebben a tekintetben is nagy felelőssége van az iskola vezetésének – ahogy a vázolt rendszer minden elemnek mű-

ködtetésében! A kutatások és a gyakorlati tapasztalat alapján a következő személyeknek és együttműködésüknek van kiemelt szerepe a tehetségfejlesztő programok sikeres megvalósításában (vö: Balogh, 2012, 2016, Polonkai, 2015): a fejlesztésben közvetlenül közreműködő szakembereknek, akik napi kapcsolatban vannak a fejlesztendő fiatalal (döntően pedagógusok, de más foglalkozásúak is lehetnek: edzők, mesterek, művészek), a tanácsadónak, a pszichológusnak, a mentornak, tutor-nak stb. és a szülőnek – a fejlesztendő tehetségéreten kívül. Külön is ki kell emelni ezek közül a szakemberek szülővel való együttműködésének fontosságát! A család és iskola kapcsolatát úgy kell tekintenünk, mint az elsődleges és másodlagos szocializációs hatások összehangolását, illetve annak szükségességét. Ennek az együttműködésnek a gyerek, fiatal fejlődésében óriási szerepe van, és ez a tehetségéretre is érvényes. (Vö: Balogh – Bollók – Dávid I. – Tóth L. – Tóth T., 2014, Mönks és Ypenburg, 2011) Összességében erről az alrendszerről is az állapítható meg, hogy szintén „gyenge láncszem” a tehetségfejlesztés hazai gyakorlatában. Jelentős szemléletváltásra és gyakorlati intézkedésekre van szükség ahhoz, hogy a hatékony együttműködés szubjektív és objektív feltételei megteremtődjenek a tehetségfejlesztő intézményekben és szervezetekben!

5.) A fejlesztő programok értékelése

Úgy gondolom, szakmai körökben evidencia, hogy szükség van a fejlesztő programok értékelésére. Önmagában ugyanis nincs jó vagy rossz program, ez mindig azon múlik, hogy a célkitűzéseink elérésével mennyire segítettük a tehetséges tanulók fejlődését. A tehetségfejlesztő programok hatását – a tehetségéret fejlődésének korrekt megítéléséhez - legalább két fő területen kell értékelnünk. Az egyik szempont a képességek fejlődése - döntően a tehetségéret erős oldalára koncentrálva, amely tehetségének specialitását mutatja. Az értékelés ezen része döntően az egyes tárgyakat tanító szaktanárok, fejlesztő programokat vezető művészek, edzők, mesterek stb. kompetenciája. A másik fő értékelési aspektus a teljesítményt befolyásoló „háttértényezők” fejlődése: személyiségtnyezők (kiemelten motiváció, énkép, önértékelés, szorongás stb.), társas kapcsolatok, információ-feldolgozási stratégiák stb. Ezen elemek fejlődésének vizsgálatát és értékelését részben a speciálisan felkészült (pl. tehetség-szakvizsgázott)

pedagógusok is végezhetik, ugyanakkor a személyiség mélyebb rétegeit érintő vizsgálatok és intelligencia-mérések elvégzése és értékelése a pszichológusok hatáskörébe tartozik! (Vö. Bagdy, 2014, Balogh, 2016, Dávid I. – Herskovits, 2011, Herskovits – Ritoókne, 2013) A két fő értékelési szempont közül az első, a képességek fejlődésének mérése, elemzése általánosan elterjedt köznevelési intézményeinkben, azonban a háttértényezők változásainak felderítése sok kívánnivalót hagy maga után. A tehetségigéretnek fejlődése szempontjából azonban mindkét fő értékelési aspektusnak kiemelkedő jelentősége van: az alkalmazott speciális vizsgálati módszerek segítségével olyan információk birtokába jutunk, amelyek alapján a tanulóra szabott egyéni fejlesztési programok korrekcióját elvégezhetjük folyamatosan. Az így szerzett információkat nemcsak a gyerekekkel, fiatalokkal foglalkozó tehetségfejlesztő szakemberek hasznosíthatják a gyakorlati munkában, de ezek az eredmények a szülők számára is fontos kapaszkodókat jelenthetnek a tehetségigéret fejlesztésének segítésében.

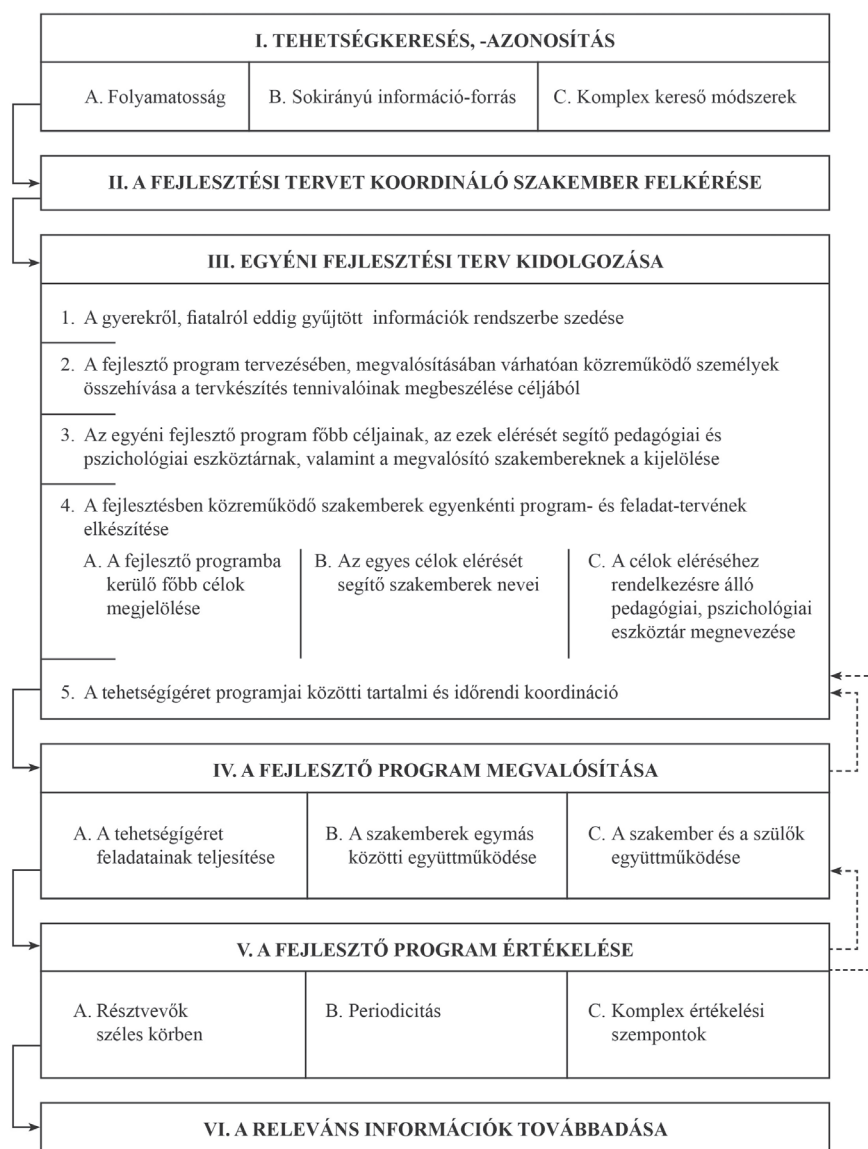
Amint azt láttuk, az előzőekben elemzett alrendszerek mindegyikében – más-más arányban - előfordulnak hiányosságok. Ezek megszüntetése, elkerülése céljából a fejlesztő programok szakszerű kidolgozásához és megvalósításához eddigi kutatásaim alapján készítettem egy folyamat-modellt, amely rendszerszerűen összegzi a tehetségfejlesztő folyamat legfontosabb elemeit. (1. ábra) Ez kiindulási pontul szolgálhat a szakemberek számára fejlesztő munkájuk eddiginél szisztematikusabbá és hatékonyabbá tételéhez. Az alábbiakban ezt mutatjuk be, a modellben használt kifejezések értelmezésével együtt – elkerülendő a félreértéseket.

Magyarázat a modell elemeinek értelmezéséhez

I./A: A tehetségkeresésben a folyamatosság követelménye azt jelenti, hogy az óvodáskortól az általános és középiskolán keresztül a felsőoktatásig szisztematikusan kell keresni, felderíteni a tehetségigéretet, ez fontos feladata az intézményi nevelésnek, oktatásnak minden korosztályban.

I./B: A sokirányú információ-forrást a fejlesztő szakemberek, a szülők, a tanuló társak és a tehetségigéret együttesen jelentik a tehetségkeresési folyamatban. (További részletek: Balogh, 2016)

A TEHETSÉGFEJLESZTÉS GYAKORLATÁNAK FOLYAMAT-MODELLJE

Balogh László (2019) folyamat-modellje a tehetségfejlesztés gyakorlatáról

I./C: A komplexitást az alkalmazott kereső módszerekben a teljesítménstesztek, az I./B pontban felsorolt személyek adott tehetségigéretre vonatkozó jellemzései, a kérdőívek és a tehetségkereső programok együttesen eredményezhetik. (További részletek: Balogh, 2016)

II. Amennyiben valamely intézményben, tehetséggondozó szervezetben teljesítménye, tulajdonságai stb. alapján feltűnik egy tehetségigéret, a vezetőség tehetséggondozásért felelős tagjához ezt az információt el kell juttatni, s a vezetőségnek fel kell kérnie egy hozzáértő belső szakembert az eset tanulmányozására. Meggyőző információk esetén el kell indítani az egyéni fejlesztési terv kidolgozását.

III. Az egyéni fejlesztési terv kidolgozása, majd a megvalósítása is az előző pontban jelzett szakember koordinációjában történik.

III.1. A tehetségigéretre szerzett információk rendszerbe szedéséhez hagyományosan a következő főbb szempontok adnak keretet: erős oldalak, gyenge oldalak, társas kapcsolatok, szabadidős programok. (További részletek: Balogh, 2016)

III.2. A következő személyeket kell mozgósítani a fejlesztési terv készítéséhez: az adott intézményben, szervezetben dolgozó vagy „külső” pedagógusok és más fejlesztő szakemberek, pszichológus, tanácsadó, mentor, tutor stb., a szülők és a tehetségigéret. Csapatmunka szükséges már a tervezés

– és természetesen a megvalósítás - egész folyamatában is! (További részletek: Balogh, 2016, Polonkai, 2015, Sarka, 2013)

III.3. Az itt felsorolt három elem egy rendszerben történő kezelése elengedhetetlen, hiszen csak olyan célokat szabad megjelölni, amelyek eléréséhez rendelkezésre állnak a megfelelően képzett szakemberek, valamint a szükséges pedagógiai és pszichológiai eszköztár, ezek megléte nélkül a célkitűzésekkel légvárat tervezünk építeni.

III.3./A: A célok megjelöléséhez is alkalmas a fentebb már említett, a gyakorlatban jól bevált rendszer: a tehetségigéret erős és gyenge oldalai, társas kapcsolatai, szabadidős programjai. (További részletek: Balogh 2012 és 2016, kiemelten: Feger szempontsora, Gagné, Gardner modellje!)

III.3./C: A célok eléréséhez szükséges pedagógiai és pszichológiai eszköztár rendszerezéséhez a gazdagítás, gyorsítás, differenciálás és tanácsadás módszerei, szervezeti formái adnak megfelelő keretet. (További részletek: Balogh 2016 - kiemelten: Silverman, Eyre rendszere, Polonkai 2011, 2014)

III.4. A kijelölt fejlesztési cél-együttes elérését segítő program- és feladat-tervek ezek, amelyek egy-egy közreműködő szakemberhez kötődnek. A programokban meg kell nevezni a felhasználásra kerülő pedagógiai, pszichológiai eszközrendszert is.

III.5. Az előző pontban jelzett tervek elkészülte után a közreműködő szakembereknek összhangba kell hozniuk programjaikat, megteremtve a feltételt, hogy képes legyen azokat teljesíteni a tehetségigéret.

IV./A: Kiemelt általános szempontok a programok megvalósítása során: sokszínű „tevékenységi repertoár” (Vö: Ziegler, Heller modelljei – In: Balogh, 2016); autonómia – (Vö: Betts modellje – In: Balogh, 2012); kreativitás – (Vö: Csíkszentmihályi, 2010, 2016, Balogh 2012)

IV./B: Elengedhetetlen a sikeres fejlesztő munkához a szakemberek együttműködésében a folytonosság, a személyes megbeszélések gyakorisága.

IV./C: A szülőkkel való együttműködésben is fontos a rendszeresség, valamint a gazdag tartalom és sokszínű szervezeti keretek. (További részletek: Balogh et al. 2014, Mönks és Ypenburg 2011)

V./A: A következő személyeknek feltétlenül részt kell venniük a program megvalósításának értékelésében: a programot megvalósító belső és külső

szakemberek, a szülők és a fejlesztett tehetségigéret, valamint az intézmény, szervezet vezetésének képviselője. Így valósulhat meg igazán a sok szempontú, korrekt értékelés, s vonhatók le a tanulságok is a további tehetségfejlesztő munkához.

V./B: A szakemberek folyamatos személyes megbeszélésein túl 2-3 havonként – a közreműködők együttes ülésén - az aktuális átfogó értékelés elengedhetetlen, szükség esetén korrekciókat kell elvégezni a tervben. A program befejezésekor pedig szükséges egy szisztematikus összegző értékelés, amely egyben alapja is lehet egy újabb fejlesztő programnak.

V./C: A komplex, szisztematikus összegző értékelést biztosító főbb szempontok a következők: a kitűzött célok megvalósulása; az egyes szakemberek programjainak szerepe ebben; a szakemberek együttműködése egymással és a szülőkkel; a pedagógiai, pszichológiai eszközrendszer sokszínű alkalmazása.

VI. Amennyiben a tehetségigéret fejlesztése más intézményben folyik tovább, addigi teljesítményéről, fejlődéséről az információkat át kell adni az új intézménynek. Ez fontos feltétele a hatékony tehetségfejlesztésnek, hiányában sok felesleges ismétlődés, üresjárat lehet e munkában, valamint fennáll a tehetségigéret elkallódásának a veszélye is!

ÖSSZEZÉS

Ahogy azt már fentebb is kiemelttem, az elmúlt három évtizedben jelentősen fejlődött a hazai tehetséggondozás, ezen belül a tehetségfejlesztés gyakorlata is. A rendszerszerűsége törekvés is ott van az eredmények listáján, azonban ennek – az alrendszereket áttekintve - sok gyenge pontja van, amelyek akadályozzák az igazán hatékony munkát. Nagy az egyenetlenség e tekintetben az intézmények és más szervezetek tehetséggondozó munkájában: az egyik véglet, hogy sok helyen csaknem teljeséggel megvalósul a rendszerszemlélet a fejlesztő munkában, a másik véglet, hogy egyáltalán nincs ilyen törekvés az adott helyen. A gyakorlati fejlesztő munkában történő előbbre lépéshez az alábbiakban megfogalmazok néhány fontos szempontot mindazok számára, akik érintettek a tehetségfejlesztő programok készítésének és megvalósításának irányításában, a feltételek megteremtésében, a programok megvalósításában.

• *Az individualizált fejlesztés középpontba állítása szükséges a gya-*

korlati fejlesztő munkában: rendszerszerű egyéni tehetségfejlesztő programok kidolgozása és megvalósítása elengedhetetlen a tehetséggondozó munka továbbfejlesztéséhez.

- *Tudományos helyzetfeltáró munka: a fentiekben vázlatosan bemutatott alrendszerekről szóló átfogó tanulmányok, elemzések készítése szükséges friss kutatások alapján – elméleti és gyakorlati aspektusból is.*
- *A tehetségfejlesztésben közvetlenül közreműködő szakemberek továbbképzésében lehetővé kell tenni az e téren fellelhető jó gyakorlatok közvetlen tanulmányozásának a lehetőségét is: intézmény-látogatások, tapasztalatcserék, konzultációk biztosítása a szakemberek részére munkanapokon is, amikor folynak ezek a foglalkozások.*
- *A pedagógusok érvényben levő munkarendjének újraszabályozása is elengedhetetlen: időt kell biztosítani a hivatalos munkaidő keretében a tehetségfejlesztés fenti folyamat-modelljében megnevezett speciális feladatok ellátására is, ezeket hatékonyan „társadalmi munkában” nem lehet megoldani.*
- *A jogi szabályozás újra gondolása és egyértelművé tétele is fontos a rendszerszemlélet jelenleginél szélesebb körű kialakításához – összhangban a legújabb társadalmi, gazdasági és tehetség-szakmai kihívásokkal.*

Felhasznált irodalom

- Bagdy Emőke (2014): *Fény és árnyék. Géniusz Könyvek. MATEHETSZ, Budapest. www.tehetseg.hu, Géniusz Könyvek.*
- Balogh László (2004): *Iskolai tehetséggondozás. Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen. www.mateh.hu, Tehetség-szakirodalom, Könyvek*
- Balogh László (2012): *Komplex tehetségfejlesztő programok. Didakt Kiadó, Debrecen. -www.mateh.hu, Tehetség-szakirodalom, Könyvek.*
- Balogh László (2016): *Az egyéni tehetségfejlesztő programok alapjai. Didakt Kiadó, Debrecen.*
- *www.mateh.hu, Tehetség-szakirodalom, Könyvek.*
- Balogh László, Bolló Csaba, David Imre, Tóth László, Tóth Tamás (2014): *Pedagógusok, szülők együttműködése és a kollégiumok szerepe a tehetségfejlesztésben. Géniusz Könyvek, Matehetsz, Budapest. www.tehetseg.hu, Géniusz Könyvek.*
- Betts, G. T. (1986): *The Autonomous*

Learner Modell for the gifted and talented. Mansfield Center, CT, Creative Learning Press.

- Czeizel Endre, Páskuné Kiss Judit (2015): *A tehetség definíciói, fajtái.* Didakt Kiadó, Debrecen. –
- www.mateh.hu, *Tehetség-szakirodalom, Könyvek.*
- Csíkszentmihályi Mihály (2010): *Tehetséges gyerekek.* Nyitott Könyvműhely, Budapest.
- Csíkszentmihályi Mihály (2016): *Kreativitás.* Akadémiai kiadó, Budapest.
- Dávid Imre (2008): *A tehetség azonosításának elméleti háttere és gyakorlati nehézségei a hazai gyakorlat tükrében.* In: Balogh László és Koncz István (szerk.): *Kiterjesztett tehetséggondozás. Professzorok az Európai Magyarországról,* Budapest, 23–36.
- Dávid Imre, Herskovits Mária (2011a): *A pszichológiai szűrés és mérés általános elvei és gyakorlata (kézirat).* In: Dávid Imre és Herskovits (szerk.): *A Nevelési Tanácsadók Országos Egyesülete és a MAEHETSZ együttműködésében létrejött szakmai bizottság jelentése és ajánlásai a nevelési tanácsadóknak folyó tehetséggondozó munka szakmai protokolljára,* MATEHETSZ, Budapest, 13–23. (Kézirat)
- Endepohls, M., Ruf, U. H. (2005): *Primary school teacher's criteria for identification of gifted pupils.* *High Ability Studies,* 2005./2. 219–228.
- Feger, B. (1997): *Tehetséggondozó programok.* In: *Tehetség és fejlesztő programok.* (szerk.: Balogh László, Polonkai Mária és Tóth László). *A Magyar Tehetséggondozó Társaság és a KLTE Pedagógiai-Pszichológiai Tanszék közös kiadványa,* Debrecen. 47–57.
- Gagné, F. (2008): *Building gifts into talents: Overview of the DMGT.*
- <http://www.templetonfellows.org/program/FrancoysGagne.pdf> Letöltve: 2011. 01.10.
- Gordon Györi János (2011): *A tehetséggondozás nemzetközi horizontja I.* *Géniusz Könyvek,* MATEHETSZ, Budapest. www.tehetseg.hu, *Géniusz Könyvek.*
- Gordon Györi János (2012): *A tehetséggondozás nemzetközi horizontja II.* *Géniusz Könyvek,* MATEHETSZ, Budapest. www.tehetseg.hu, *Géniusz*

Könyvek.

- Harmatiné Olajos Tímea (2011): *Tehetség és szoci-emocionális fejlődés.* Didakt Kiadó, Debrecen. www.mateh.hu, *Tehetség-szakirodalom, Könyvek.*
- Heller, K. A., Ziegler, A. (2000): *Conceptions of Giftedness from a Meta-Theoretical Perspective.* In: Heller, K. A., Mönks, F. J., Sternberg, R. J., Subotnik, R. F. (eds.): *International Handbook of Giftedness and Talent.* Amsterdam, Pergamon Press, 3–21.
- Herskovits M., Ritoókné (2013) (szerk.): *Tehetségek vonzásában.* FETA, Budapest.
- Mönks, F. J., Ypenburg, I. H. (2011): *Ha tehetséges a gyerek... Géniusz Könyvek,* MATEHETSZ, Budapest. www.tehetseg.hu, *Géniusz Könyvek.*
- Páskuné Kiss Judit (2015): *Tanórán kívüli iskolai és iskolán kívüli programok a tehetséggondozásban.* *Géniusz Műhely,* MATEHETSZ, Budapest. www.tehetseg.hu, *Géniusz Műhely.*
- Polonkai Mária (szerk.) (2011): *Tíz jó gyakorlat a hazai tehetséggondozásban.* *Géniusz Könyvek,* MATEHETSZ, Budapest. www.tehetseg.hu, *Géniusz Könyvek.*
- Polonkai Mária (szerk.) (2014): *Gazdagító programok jó gyakorlati.* MATEHETSZ, Budapest, *Géniusz Könyvek.* www.tehetseg.hu, *Géniusz Könyvek.*
- Polonkai Mária (szerk.) (2015): *Pedagógusszerepek a tehetséggondozásban – gyakorlati megközelítések.* www.tehetseg.hu, *Géniusz Könyvek.*
- Sarka Ferenc (2013): *Egyéni fejlesztő programok a tehetséggondozásban.* *Tehetség,* 2013./3. 5–8.
- Ziegler, A. (2005): *The Actiotope Model of Giftedness.* In: Sternberg, R. J. and Davidson, J. E. (eds.): *Conceptions of Giftedness.* Cambridge University Press, New York. 411–436.
- Ziegler, A., Phillipson, S. N. (2012): *Towards a systematic theory of gifted education.* *High Ability Studies,* 2012/1.341.

A szerző

*a pszichológiai tudomány kandidátusa,
a Magyar Tehetséggondozó Társaság
(MTT)
és a Magyar Tehetségsegítő Szervezetek
(MATEHETSZ) elnöke.*

Magyar Tehetséggondozó Társaság

4032 Debrecen, Egyetem tér 1.
Számiaszám: Budapest Bank:
10102086-14988802-00000008
Alakult: 1989-ben;
www.mateh.hu
Adószám: 19654487-1-09

Elnök: Balogh László
Örökös tiszteletbeli elnök:
Czeizel Endre

Alelnökök:
Heimann Ilona
Polonkai Mária
Sarka Ferenc
Tóth Tamás
Turi Katalin
Titkár: Szénási Istvánné
Ügyvivő: Bohdaneczky Lászlóné

Az elnökség tagjai:
Balogh László, Bodnár Gabriella,
Bohdaneczky Lászlóné, Dávid Imre,
Heimann Ilona, Kormos Dénes,
Polonkai Mária, Sarka Ferenc,
Szénási Istvánné, Tóth Tamás,
Turi Katalin
(Állandó meghívott: Százdi Antal)

Felügyelőbizottság:
Gönczi Sándor (elnök)
Bíró Gábor, Gyurcsó Gyuláné,
Takácsné Laczó Szilvia

Szekciók és vezetők:
Dél-dunántúli: Turi Katalin
Felsőoktatási: Bodnár Gabriella
Gyermekvédelmi: Kollmann J. György
Kelet-magyarországi: Dávid Imre
Kémiai és környezetvédelmi:
Török Istvánné
Művészeti: Berta József
Nyugat-dunántúli: Mentler Marianna
Óvodai: Szilágyi Ildikó
Szakértői: Heimann Ilona
Tanítói: Németné Dávid Irén

**A MTT Honlap főszerkesztője és
rendszergazdája:**
Varga Árpád

T E H E T S É G
a Magyar Tehetséggondozó Társaság
negyedévente megjelenő szakmai,
információs kiadványa

ISSN: 126-8084

Szerkesztőbizottság:
Heimann Ilona, Mező Ferenc,
Százdi Antal, Tóth László

Felelős szerkesztő: Százdi Antal

Írásokat e-mailen várunk:
mtttehetseg@freemail.hu

Korábbi lapszámok: www.mateh.hu

Kiadja a Magyar Tehetséggondozó
Társaság
Felelős kiadó: Balogh László elnök

Készült: Wondex Kft. Miskolc
www.wondex.hu

Tanuljunk egymástól, hogy minél jobban taníthassunk.

Eötvös Loránd

Száz éve hunyt el Ady Endre

Sokat kell azért a dicsőségért szenvedni, hogy az ember magyar! - a kiváló újságíró, remek novellista és poétazsenni, Ady Endre (1877-1919) véleménye ez, aki ezúttal is igazat jósolt, s akit megkímélt a sors, hogy lássa jövődölése valósággá válását: az általa sokszor ostorozott, ám mégiscsak magáénak vallott országa szétesését, szeretett Erdélye idegen fennhatóság alá kerülését. „Erdély...fáj nagyon...” - mondta halála előtt nem sokkal barátjának, Schöpflin Aladár írónak. „És, ha leszakad az Ég is, / Marad magyar mégis-mégis / Ősi, szép és rémületlen.” - írta. Korai halála megfosztotta attól, hogy megéljen annyi évet, amennyit egy ember megélhet. Ha megéli azt a sok szenvedést, társadalmi változást, ami halála után bekövetkezett, bizonyos, hogy ezek a korántsem kedvező élmények költészetében, prózájában is helyet kapnak. Megtapasztalhatta volna Kun Béla és cimborái, Lenin, Sztálin, Hitler politikai garázdálkodásait. Megélhette volna a Horthy-korszakot. Halhatott volna a szovjet gulágokról, a német koncentrációs táborokról, Szálasiék rémtetteiről. Olvashatta volna József Attilát, s ő, aki annyira kedvelte a nőket, láthatta volna Greta Garbót, hallhatta volna a kis és csodás Piafot. Átéltethette volna még egy szörnyű háborút, miként ez sok kortársának szomorú osztályrészéül jutott. Tapasztalhatta volna, hogy barátait, egykori szerelmeit miként tuszkolják a keretlegények a marhavagonokba, hogy soha többé ne lássa őket. Nagy szerelme, Léda, akit a hozzá és róla írt utolsó versével érdemtelenül megalázott, 1934-es korai halála miatt elkerülte ezt sorsot. Még a koalíciós idők politikai kalandjait, a szovjetek itteni garázdálkodását;

hetven évesen a Rákosi-éra embertelen hétköznapijait is megtapasztalhatta volna. Mi lett volna vele a kommunista tobzódás idején? Az 1956-os forradalom és szabadságharc idején sem lett volna még 80 éves. Szó nélkül hagyták volna Ady átkozódó magyarságát, elit káromlását, mivel bizonyosan tömördek dologgal nem értett volna egyet a Kádár-rendszerben sem, főleg annak első időszakában. Ha egykori menyasszonya, Dénes Zsófia életkorát (102 évesen hunyt el 1987-ben) méri ki számára a sors, akkor túléli saját centenáriumát, ha egyáltalán a kor hatalmasai megünnepeltetik azt. Láthatta volna, hogy évtizedek alatt mekkora kultusza kerekedett minden kurzusban. Azonban a fékevesztett élet korai halált hozott, s miként jó ismerőse, Szabó Dezső író mondta, a halott költő sírján gyom és barátok teremnek. Adynak, a számára kimért két évtizednyi alkotói időszakban kellett elmondania mindent önmagáról és rólunk, és mindezt meg is tette, szertelen életvitele mellett alkotva meg egy utánozhatatlan és pótolhatatlan életművet. Egy felmérés szerint a középiskolások első helyre sorolták kedvenc költőik között. Valósággá vált az a jóslata is, hogy majd ifjú szívekben él tovább.

Ady sírján manapság is mindig van néhány szál friss virág. Mintha még mindig édesanyja, az annyira szeretett Ides vinné ki sírjára kedvenc virágát a szegfűt, a gyöngyvirágot. Az 1937-ben elhunyt Ides sűrűn kijárt fiához a Fiumei úti sírkertbe. A sírra szánt csokorból mindig elhelyezett a fiától kilenc sírhelynyire pihenő nagy múzsa, Léda hantjára is. Kapcsolatuk is éppen kilenc évig tartott. Száz éve, 1919. január 27-én hunyt el; két nap múlva, 29-én, Léda napon temették.

(százi)

Bánfai József (1954-2018)

Szomorú szívvel tudatjuk, hogy szeretett és nagyra becsült kollégánk, Bánfai József 2018. december 9-én örökre itt hagyott bennünket. Józsi 1954. április 23-án született Pécsen. A Pécsi Tanárképző Főiskola biológia-földrajz szakának elvégzése után, 1977. március 16-án került a Pécsi Tudományegyetem Központi Könyvtárának folyóiratosztályára.

Rövid feldolgozó munka után tájékoztató könyvtárosként találta meg hivatását, amelyet haláláig folytatott az Olvasók megelégedésére. A '80-as évek elején az ELTE pedagógia-nevelésszociológia szakát is elvégezte. Az itt szerzett tudását nemcsak a napi könyvtári gyakorlatban hasznosította, hanem tudományos kutató munkát is folytatott. A tehetségkutatás ismert hazai szakértőjévé vált, számos tanulmánya jelent meg folyóiratokban és tanulmánykötetekben. Több évtizedes könyvtári munkájának elismeréseként 2006-ban Rektori dicséretben részesült. 2016-ban Klimó Emlékplakettel ismerte el az Egyetemi Könyvtár vezetése példaadó munkásságát, szorgalmát, az Olvasók érdekében kifejtett szakmai tevékenységét.

Egy könyvtáros számára a legnagyobb dicséret az Olvasók elismerése. Hallgatóink tudatosan keresték Józsit kérdésekkel, hiszen tudták, hogy a vele való találkozás felér egy fél kutatás módszertani kurzussal. Személyes kapcsolatot alakított ki az Olvasókkal, akik éveken át kérték segítségét, tanácsait, ragaszkodtak hozzá. Oktatóink, kutatóink között

is legendás volt segítőkészsége, a könyvtár állományának alapos ismerőjeként mindig tudott új információval, ötletekkel szolgálni. Hitvallása szerint: „...aki idejön és segítséget kér, annak abban a pillanatban ez a legsúlyosabb problémája”. Klasszikus könyvtáros volt ő, akinek az elsőszámú célja mindig az éppen tőle segítséget kérő Olvasó kiszolgálása volt.

Nyugdíjba vonulása után is köztünk maradt, hiszen a Könyvtár volt az élete, naponta bejárt, ügyeletet vállalt tájékoztató könyvtárosként egészen haláláig. Nagyon hiányozni fognak a tanácsai, a segítsége, a meglátásai, óriási tudása, amit magával visz, az anekdotái, amelyeket sokszor hallottunk tőle. Emlékét szeretettel és tisztelettel megőrizzük. Nyugodj békében, Józsi!

Csóka-Jaksa Helga
osztályvezető,

PTE Egyetemi Könyvtár és Tudásközpont

A Magyar Tehetséggyondozó Társaság régi tagjától; a Tehetség szerkesztősége egyik legelső munkatársától búcsúzik, aki kivételes felkészültségéről tanuskodó írásaival a lap egyik közkedvelt szerzője volt.

Emlékét megőrizzük!

Dr. Balogh László
elnök,

Magyar Tehetséggyondozó Társaság

Százdi Antal
felelős szerkesztő,
Tehetség

A pedagógus szerepe a zenei versenyek sikereinek és kudarcainak feldolgozására való felkészítésben

Laskay Edit

Eléggyé összetett kérdéskör, hogy mit tekintünk sikernek és kudarcnak. (Vö: Fülöp-Berkics-Pinczés-Pressing 2015 - Laskay 2018)

Azt gondolom, hogy mindenki életében előfordult már, hogy valamilyen formában átélte ezeket az érzéseket. A megélésük és a mértékük viszont mindenkiben különböző mögöttes tartalmat rejtethet.

Zongoratanárként közel 20 éve készíték fel rendszeresen zeneiskolás gyerekeket országos és nemzetközi zongoraversenyekre. Ezek mindig izgalmas feladatok és nagy kihívások elé állítják a növendékeket és pedagógusaikat egyaránt. A zeneiskolában a gyerekek minimális százalékát érinti a versenyekre való felkészülés és részvétel, de azt gondolom, hogy nem is ez a célja a zeneoktatásnak, hanem az emberek egész személyiségét fejlesztő zeneszerető, zeneértő közönség nevelése. Szaktanárként én mégis fontosnak és hasznosnak tartom, hogy a kiemelkedő képességű gyerekek megmérettessék magukat hasonló, kiváló adottságú kortársaikkal, összehasonlítsák az értékeiket, tehetségüket, és interakcióba kerüljenek egymással. Ilyen lehetőségek például a különböző országos fórumok, fesztiválok és versenyek. Hihetetlenül sokat fejlődnek egy-egy versenyfelkészülés során, nem csak technikailag és zeneileg, hanem állóképesség, kitartás, akarat, szorgalom, kreatív problémamegoldás, kritikus gondolkodás, és elhivatottság terén is. A szülők visszajelzései szintén azt bizonyítják, hogy a gyerekeket nagymértékben segítik ezek a versenykihívások, az iskolában is jobban teljesítenek, rövid idő alatt képesek hosszú szövegeket megtanulni, biztosabb a memóriájuk, ugyanis a több oldalas művek kotta nélküli zongorázása jó kis agytréningnek bizonyulnak. A sikeres versenyeredmények ösztönzőleg hatnak, elismerést váltanak ki a gyerekek környezetében a tanárok, diákok, családok és társaik részéről. A siker elérésének sok összetevője van, de a legfontosabbak közé sorolhatjuk a kitartást és a szorgalmat. A tehetséges és sikeres emberek gyakran nyilatkozták, hogy a sikerük titka csak kis mértékben a tehetségük, igazán a kitartó munkának és a szorgalmuknak köszönhetik az eredményeiket.

Egy tanárnak nagyon összetett feladata vana különböző zenei versenyekre való felkészítés során: a szakmai tudása legjavát átadni, ezen felül felkészíteni a gyerekeket pszichésen is a sikerek, illetve a kudarcélmények feldolgozására. Tudatosítanunk kell a növendékekben, hogy nem a helyezés a legfontosabb egy versenyen, hanem az addig vezető út, hiszen a felkészülés és maga a verseny olyan igényes munkát, teherbíró képességet, jó memóriát és intenzív koncentrációképességet igényel, amit később az élet más területein is kamatoztatni tudnak. Ha sikerül bennük ezt az irányelvet mélyíteni, akkor biztos vagyok benne, hogy sokkal könnyebben tudják majd feldolgozni és megélni a versenyeken elért sikereket, vagy esetleg a kudarcokat. A zenei versenyek eléggé szubjektívek. Nem lehet stopperrel mérni, mint a sportversenyeket, például hogy ki milyen időt úszott, vagy hány métert ugrott. Nem biztos, hogy egy versenyen a zsűri ugyanolyan ízléssel fogja elbírálni a növendék zongorázását, ahogyan azt a tanára tette. El kell fogadniuk a diákoknak is, fel kell dolgoznunk a véleménykülönbségeket. A tanárnak jelentős szerepe van abban, hogy ne kudarcélt élje meg a gyerek, ha esetleg nem sikerül előkelő helyezést elérni. Nyomatékosítanunk kell a növendékekben, hogy egy versenyre, pláne egy országos, vagy nemzetközi versenyre csak a legjobb képességű diákok kerülnek be. Az, hogy már odáig eljutottak, mindenképpen pozitívumként kell elkönyvelniük. Az értékelés első momentuma meghatározó lesz a gyerek lelkében. Építő jellegű, pozitív kritikával kezdeni egy értékelést, óriási löketet ad a diáknak. A biztatás, a bátorítás, a dicséret, vagyis a pozitív megnyilvánulás szárnyakat ad nekik. (Vö: Dávid-Fülöp-Pataky-Rudas 2014.) Ezek után természetesen el kell mondani, hogy miket lehet még javítani a darabok előadásában, de már akkor sem romboló hatást fognak kelteni bennük a kritikák. Én igyekszem az értékelésnek ezt a módját alkalmazni. A munkám során mindig visszaigazolást kapok, hogy kellenek a kiemelkedő képességű gyerekek életében a versenyek, a kihívások, mert ezek által képesek a megújulásra, a nagyobb léptékű fejlődésre. Egy verseny során mindig van cél, amiért sokkal intenzívebben és kitartóbban gyakorolnak. Olyan belső tartalékokat mozgatnak meg, amik más körülmények között

nem törnének felszínre. Fontos tudatosítanunk a gyerekekben, hogy a versenyek csak állomások az életükben és nem végcélok. Jelentős és meghatározó mérföldkövek lehetnek, amik által még inkább kiteljesedhetnek és a sikerek által még boldogabbá válhatnak. (Vö: Fülöp-Berkics-Pinczés-Pressing 2015.)

A versenyző növendékeimmel való beszélgetéseim során kíváncsi voltam arra, hogy ők hogyan élték meg, ha valami esetleg nem úgy sikerült egy verseny alkalmával, ahogyan szeretnék volna. Ha elrontottak valamit, közvetlenül a szereplés után rossz érzésük volt és bosszantotta őket, mert tisztában voltak vele, hogy tudják jobban is a műveket, de örülök, hogy nem törtek össze. Arra azért mindig törekedtem, hogy a szereplésük után minél több versenyzőt hallgassanak meg, így össze tudták hasonlítani a korcsoporton belüli versenytársaik előadását a sajátjukkal, ezáltal egy egészséges kritikai érzetet próbáltam kialakítani bennük. Ha nem olyan elbírállást kaptak, amire számítottak, természetesen az sem esett jól nekik, de hallgatva a mezőnyt, talán úgy könnyebb volt elfogadni a zsűri döntését. Nyilván minden szereplésük izgalommal járt, ami befolyásoló tényezője volt a produkciójuknak. A lámpaláz szinte természetes velejárója a fellépéseknek, versenyeknek, az viszont nem mindegy, hogy milyen a mértéke. (Vö: Dávid-Fülöp-Pataky-Rudas 2014.) Azt boncolgatva, hogy mitől is tartottak a leginkább a nyilvános szereplések során, mindenkinél első helyen a memóriazavar félelme volt. Még akkor is, ha kellő mennyiségű gyakorlás volt mögöttük. Reflektorfényben lenni és akkor a legjobban teljesíteni óriási kihívás. Ahhoz, hogy minél kevesebb izgalommal járjon egy versenyhelyzet, nagyon sok előzménynek kell megfelelni. (Vö: Laskay 2018.) A rendszeres, alapos, tudatos, kellő mennyiségű és minőségű gyakorlás az egyik alapfeltétele. Ezt követik azok a „bejátszó” koncertek, amik által gyakorolhatják azt a szituációt, ami megközelíti azt a lelkiállapotot, amit egy-egy verseny során élnek át. Minél többször szerepelnek, annál nagyobb színpadi rutinra tehetnek szert, ami az előadó-művészetnél hihetetlenül fontos. Nem lehet mindig nyerni a versenyeken, de néha nem is árt egy-egy kismértékű kudarc (bár én igazából nem is annak nevezném), ugyanis felállni a

földről, újra kezdeni, óriási akaratőről, kitartásról, szorgalomról, emberségről és küzdeni tudásról ad tanúbizonyságot. Tudjuk és tapasztaljuk, hogy a siker jótékony hatással van minden emberre, generálják a lelkesedésünket. Szerencsés tanárnak mondhatom magam, mert az eddigi versenyeinkről a növendékeimmel mindig díjazottként tértünk vissza. Ahhoz, hogy kiemelkedően jó teljesítményt nyújtsunk pl. egy országos zongoraversenyen, a kimagasló képességek mellett rengeteg gyakorlásra, koncentrált figyelemre van szükség. A zene tehát arra is megtanít, hogy a siker kemény munka és koncentráció árán érhető el. A napi több órás gyakorlás nem biztos, hogy mindig felemelő érzést vált ki a gyerekekből, de az általa elért eredmény már nagy örömet nyújthat. Fontos tudatosítanunk bennük, hogy könnyedén és gyorsan szinte semmit nem lehet magas szinten elsajátítani.

A versenyeknek fontos szerepe van az egészséges önértékelés és önbizalom kialakításában, megtanít erőfeszítéseket tenni és küzdeni egy adott cél érdekében, alakítja a munkamorált, visszajelzéseket kapnak saját teljesítményükkel, határaikkal kapcsolatban is, ami ugyancsak hozzájárulhat a személyiség egészséges fejlődéséhez. Örülök, hogy a növendékeim ösztíntén tudtak örülni egymás sikereinek és együtt érző viselkedést mutattak, ha valakinek kevésbé sikerült a produkciója. Úgy gondolom, hogy a személyiségüket és az emberi kapcsolataik kezelését kifejezetten fejlesztették ezek a szituációk.

Irodalomjegyzék:

- *Dávid Imre – Fülöp Márta – Pataky Nóra – Rudas János (2014): Stressz, megküzdés, versengés, konfliktusok. Géniusz Könyvek, Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége, Budapest*
- *Fülöp Márta – Berkics Mihály – Pinczés-Pressing Zsuzsanna (2015): Tanulmányi versenyeken sikeres fiatalok. Géniusz Könyvek, Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége, Budapest*
- *Laskay Edit (2018): A versenyek szerepe a zenei tehetségek fejlődésében. Újító törekvések*
- *Megújuló művészetpedagógia – Jó gyakorlatok értéktára, MZMSZ Budapest*

A szerző

a debreceni Kodály Zoltán Zeneművészeti Szakgimnázium és Zeneiskola – Alapfokú Művészetoktatási Intézmény tehetség-szakvizsgázott zongoratanára.

A könyvtár szerepe a tehetség gondozásban

A Szent Piroska Görögkatolikus Általános Iskola Könyvtárának tehetségfejlesztő munkájáról

Czapár Gáborné

Az iskolai könyvtár alapvető feladata a könyvtárhasználati ismeretek oktatása. Ide tartozik az alapképességek kialakítása, az egyéni – csoportos – kooperatív munka, célszerű rögzítési módszerek kialakítása, gondolkodás fejlesztése, az önművelés szokásának kialakítása, az olvasóvá nevelés és az egész életen át tartó tanulás eszközeinek és módszereinek elsajátítása. Az iskola könyvtára a tanulás fontos színtere és eszköze, használata valamennyi ismeretterületen nélkülözhetetlen. Az önművelés kialakításának egyik legfontosabb eszköze a könyv- és könyvtárhasználat.

Minden pedagógus feladata a tanulók önálló ismeretszerzésének fejlesztése. A könyvtárnak így be kell épülnie a tanítás-tanulás folyamatába. Az egyik forma az, amikor a könyvtárban tartja a pedagógus a könyvtáros segítségével a szakórát. Ez a segítségfejlesztő óra sajátos típusa. Az olvasóvá nevelés másik módszertani lehetősége a könyvtárhasználati óra, amit a könyvtáros tanár tart. Ezeket az eszközöket nyújtják a tájékozódáshoz, ismereteket a lehetőségek kiaknázásához és az érdeklődés felkeltéséhez. A tanítási és a könyvtári órákon túl a kiscsoportos foglalkozások, mint a szakkörök, tehetségműhelyek olyan plusz ismeretekhez és élményekhez juttatják a gyerekeket, melyek egész életükön végigkísérhetik őket. Az olvasóvá nevelés egy másik formája az egyéni foglalkozás. A könyvtári órák és a szakórák, melyeket a könyvtárban tartunk, igen alkalmasak a kooperatív, a differenciált tanulás vagy a projektmódszer alkalmazására. Itt a megszokottól eltérő keretek között egy-egy diák rejtett képességei is felszínre kerülhetnek. A könyvtári órák alkalmat adnak önálló kutatásra és ismeretszerzésre. Az élethosszig tartó tanulás képessége hatékonyan fejleszthető, amennyiben a könyvtárhasználati ismeretek oktatása következőes és tervezett. A tanórán kívüli tehetség gondozás lehetőségeinek formái az iskolai könyvtárban a szakkör, a tehetségműhely, a rendezvények, a

vetélkedők és a versenyek. A tanórai és a tanórán kívüli korszerű tehetség gondozásnak két fontos tartalmi szempontja van, a személyiségfejlesztés és a tanulók társas képességének fejlesztése. A differenciálás nélkülözhetetlen a tehetségfejlesztésben, ahol tartalmi szempontból a gazdagítás a legfontosabb alapelv. A könyvtár által végzett tehetségfejlesztő munka valamennyi területét átszövi a kreativitás fejlesztése. A szövegfeldolgozások, a kreatív íráskok, az illusztrációk készítése, a projektek mind kiváló lehetőséget biztosítanak ehhez. A különböző szerepjátékok a kreativitást és a kommunikációs készséget egyidejűleg fejlesztő gyakorlatok. A tanulók motivációját szorgalmi feladatokkal nagymértékben lehet növelni. A délutáni foglalkozások kiváló lehetőséget biztosítanak arra, hogy fény derüljön a gyermek tehetségére, ami tanórán meg nem ismerhető. Ez sikerélménnyel jár, ami egy belső motivációt alakít ki. Az iskolai könyvtárban a fejlesztő foglalkozásaink rendszeresen használjuk a drámapedagógiai módszert és az önismereti játékokat is. A drámapedagógia szabadságot ad a tanulók számára az önmagukról és a körülöttük lévő világról való gondolkodásban. Ez a módszer önállóságra nevel, hasznos segítség a meggyőző kiállítás begyakorlásához. Jól alkalmazható más területeken is. Például feleletnél, kiselőadás bemutatásakor. Fontos feladatunk tartom tanulóink olvasóvá nevelését, ezért tehetségműhely keretében Olvasókört vezetek több évfolyamon. A foglalkozásokon elsősorban ifjúsági regényeket dolgozunk fel, amiket vagy előre elolvasnak a gyerekek, vagy ott olvassuk el a fejezeteket.

Az Óz, a nagy varázsló című meseregényt 3 órán keresztül dolgoztuk fel kooperatív módszerrel. Ezeket a foglalkozásokat volt ötletbörze, csoportos megbeszélés, viták, dramatizálás, érvelés és még sok más érdekes feladat. A 3. óra az összefoglalás volt. Itt mindenki szárnyára engedhette a fantáziáját. A csoportok differenciál-

tan kapták a feladatokat. Ilyenek voltak: a varázslók életéről új ismeretek szerzése, helyszínek összegyűjtése, ahol Dorka és barátai jártak, térkép készítése a meseregény alapján nagy csomagoló papírra, TV bemondók által Óz birodalmának bemutatása. Kritikusán tudtak véleményt nyilvánítani a történetek szereplőiről, viselkedésükről és tetteikről. Az ifjúsági regények iránt mutatott érdeklődésükből kifolyólag szintén habzolták az újabb és újabb történeteket. Illusztrációkat és tartalmat is készítették. Ezen kívül a „Kis Könyvtárosok Köre” elnevezésű csoportom van segítségemre a könyvtárban és a rendezvények alkalmával. A „Meseklub” a napközis csoportok délutáni foglalkozásait segíti. Ezekon kívül kézműves foglalkozásokat tartok a könyvtárban, ahol megismerkedhetnek a tanulók a „de-kupázs” technikával, a keresztszemes hímzéssel, könyvjelző készítésével. A könyvtárunkban versenyek, vetélkedők szervezése és lebonyolítása is történik, ahol a tanulók összemérhetik tudásukat. „700 éves Nyíracás” címmel helytörténeti vetélkedőt tartottam, melyhez kutatómunkát kellett végezni a csapatoknak. Lovagkori vetélkedőre került sor a könyvtárban, amit forgószínpadszerűen oldottam meg. Előzetes feladat egy lovagkori címer és egy pajzs készítése volt. A feladatok között szerepelt a kézikönyvek használata, lovagkori vacsoramenü összeállítása, kérdés – felelet, totó, labirintus játék számítógépen. Ezen kívül könyvtárhasználati vetélkedőket tartok a könyvtárban, de helyt kapnak a gondolkodást, a kreativitást igénylő feladatok és az ifjúsági irodalmakhoz kapcsolódó játékos feladatok is. A versenyek célja a tehetségevelés, mely átöleli a kulcskompetenciákat, különösen a szövegalkotási, szövegértési, a kritikai és kreatív olvasási készséget. Olvasóversenyek, olvasónaplók és könyvtárhasználati feladatok egész tanévre szóló hirdetésével motiválom a diákokat az olvasás megszerettetésére. Rendszeresen benevezem tanulóimat a levelezős tehetségfejlesztő versenyekre, mint például a Jonatán, a Bendegúz, melyet a szegedi Könyvmolyképző Kiadó szervez. Rendezvényeket is szervezek a könyvtárban. Ilyen volt az „55 éves a könyvtár Nyíracásdon” elnevezésű projekt, melynek keretén belül meghívtam a már nyugdíjas könyvtáros kollégáimat, akik beszélgettek a tanulókkal, régi könyvekből kiállítást rendeztem, a diákok a könyvnyomtatás

feltalálásáról szerezhetek ismereteket és a könyvkötéssel is megismerkedhetnek. A Családi mesedélután már hagyománnyá vált könyvtárunkban, ahol szülők, pedagógusok mesélnek a gyerekeknek. Az ügyesebbek is vállalkoznak egy – egy mese előadására. Változatos módszereket alkalmazok, mint például az interaktív mesélést vagy a papírszínházat, melyhez az olvasókörös tanulóim készítettek a rajzokat. Intézményünk minden tanévben megrendezi az egészség hét projektet, melyhez könyvtárunk is hozzájárul olvasószarok kialakítással, előadások tartásával és filmvetítéssel. Iskolán kívüli versenyekre is szívesen bekapcsolódunk tanítványaimmal. Az országos Verne-regényolvasási versenyen már több alkalommal részt vettünk Szolnokon, ahol dobogós helyen végeztünk. A tanulók felkészítése az olvasóköri foglalkozásokon történik, ahol fejezetenként dolgozzuk fel a megadott regényt különböző módszerek segítségével. Ilyenek az activity, a levélírás, a vaktérkép, képek felismerése, interjú készítése. Könyvtári foglalkozáson vettünk részt diákjainkkal Debrecenben a Méliusz Könyvtárban, ahol interaktív módon folyt az előadás.

Az iskola szabadidős tevékenysége jó terepet biztosít a közösségfejlesztő munkához. A játékos tevékenység során a gyerek tapasztalatokat szerez, megismeri az őt körülvevő világot. A megismerés mellett különösen az érzelmek világa gazdagodik. A szabályoknak, a játék menetének megtanulásával fejlődik az emlékezőtevékenysége, figyelme. Több olyan játék van, amely a tanulók képzeletét is gazdagítja. A tanulók akarati tulajdonságai közül a kitartást, határozottságot, önállóságot, céltudatosságot fejleszti leginkább. Szívesen töltik szabadidejüket könyvtárunkban a tanulók, ahol olvasnak, kiadványokat nézegetnek. Szeretnek csoportosan filmet nézni és a nyári olvasótáborban részt venni. Feladatunk az, hogy megértessük tanulóinkkal az olvasás fontosságát, éljenek az irodalom nyújtotta lehetőségekkel. Ez segíti majd őket abban, hogy a tudásalapú társadalomban megállják helyüket.

A szerző:

tehetség - szakvizsgázott könyvtáros-tanító,
Szent Pirooska Görögkatolikus Általános
Iskola, Nyíracásd.

Ha a szülő

törekvése abban mutatkozik meg, hogy a gyermek kezdeményező-készségét, önállóságát, kísérletező kutatóját, játékkészítését jutalmazza és bátorítja, akkor ezzel a gyakorlattal nem csak a teljesítménymotiváció áll kapcsolatban, hanem az olyan motívumok is, mint a kíváncsiság, az önállóság utáni vágy, a függetlenség, a dolgok kezelésének magas szintje és a hozzáértés, mások szerint pedig a kreativitás. Úgy tapasztalták, hogy azok a gyermekek, akiket szüleik gyakori kritikájukkal külső, korlátozó módon mindekelőtt teljesítményre orientált viselkedésmódokra szorítanak, az alkotó képességek kifejtésében szignifikáns módon hátramaradnak azok mögött a gyermekek mögött, akiknek belső jó tulajdonságait bátorítják, individuális eltéréseiket és kockázattalvállalásukat elfogadják. E másik csoportban a gyermekek az iskolai követelmények szempontjából kevésbé bizonyultak teljesítményorientáltaknak, őket más, az iskolában nem érvényes értékek vonzották. Úgy látszik, hogy az iskola nem támogatja a kreatív típust.

Idézte:

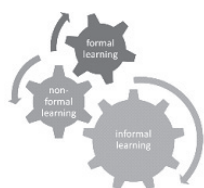
K. Mollenhauer: *Szocializáció és iskolai eredmény*, In: *Az iskola szociológiai problémái*, Közg. és Jogi Könyvkiadó, Bp. 1974.

A tanuló központú

tanulást azok a diákok kedvelik, a hagyományos tekintélyelvű módszereket azok utasítják el, akik nagyon függetlenek vagy nagy az önállóság igényük, és ki akarják fejezni, illetve erősen teljesítménymotiváltak. Azok a diákok azonban, akiknek szükségük van egy formális tekintélyre, rosszul érzik magukat a tanulóközpontú órákban. A konvergens gondolkodású tanulók is inkább a rendet és a struktúrát igénylik, a függőségre hajló diákok pedig a melegséget.

Idézte:

Olive Banks: *The Sociology of the Classroom in The Sociology of Education*, London, 1977.

„Azonos esélyekkel a Pitypalatty – völgyből” Esélyjavítás, hátránykompenzáció és tehetséggondozás a Pitypalatty – völgyi Református Körzeti Általános Iskolában

Dr. Sasné Venczel Ildikó

Iskolánk, a Pitypalatty-völgyi Református Körzeti Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola 2017. nyarán nyert a fenti címmel pályázatot, az EFOP – 3.3.7-17 felhíváson.

A benyújtott szakmai anyagunk mindennapi pedagógiai tevékenységünkre épül, kiemelve, megerősítve és megkoronázva a mindennapokban végzett hátránykompenzációs, esélyjavító és tehetséggondozó munkánkat.

Ha valaki a térképen keres minket, a Pitypalatty-völgyet Borsod-Abaúj-Zemplén megye Miskolci járásában találjuk, a Bükk lábánál, hat kicsi falut rejtve magában. Székhelyünk Parasznya településen található, épületünket 1958-ban építették és 1992-től Baross Gábor Körzeti Általános és Alapfokú Művészeti Iskola néven szerepelt. Fenntartóink, a Tiszáninneni Református Egyházközség 2012. július 1-vel vette át iskolánkat minden tanulóval és minden tanárral együtt. Az egyházi iskolák között is különlegessé tesz minket az a tény, hogy a környező falvak lelkészei az iskolában hitoktatóként vannak jelen, így biztosítva a gyülekezetek és az iskola teljes egységét. A nehéz és viharos indulás után a megnyugvás a tantestület és a tanulók számára is akkor következett el, amikor Bundzik Attila Tiszteletes Úr iskolalalkészünk lett.

Minden tanév eleje egy új jelmondat indul a kollégák, a tanulók számára egyaránt. A pályázatunk készítésének időpontjában a tanév lelki útravalója és életre szóló tananyaga egyben: „Higgyetek Istenben! Higgyetek én bennem!”

„Jelen tanévünk jelmondata. „Növekedjétek a kegyelemben”

Minden eredményünket, ami pedagógiai tevékenységünket kíséri, áthatja az a lelki háttér, útravaló, ami az Igenkben megtalálható a napról napra gondoskodás.

Szakmai munkánk alapja a csoportbontás, melynek hatása látható, érezhető és megfigyelhető azokon az 6 – 7. osztályosokon, akik már a „mi neveltjeink.” Szükséges és fontos, hogy ezt „felnövezzük” a teljes felső tagozatra, hiszen amit megalapoztunk az alsó tagozatban annak ez a méltó folytatása lehet/lesz.

Minderre a szülők részéről határozott igény mutatkozik, hogy az alsó tagozatban tapasztalt jó minőség tovább vitelre kerüljön a felső tagozaton. A művészeti tagozaton tanulók zenei valamint képző- és néptánc tanszakon tanulnak. Ami a sportéletet illeti, iskolánk kezdettől a Bocsik program elkötelezettje, a lány és a fiú csapat is rendszeresen edz, korosztályuknak megfelelő meccseken megméretteti magát. Diákjaink válogathatnak a délutáni szabadidős tevékenységek között, legyenek azok szakkörök, tehetséggondozó műhelyek vagy lazító szabadidős tevékenységek. Jól szervezett foglalkozásainkat szívesen és örömmel látogatják. Nagy hangsúlyt fektetünk arra, hogy diákjaink más nemzet nyelvén is ki tudják fejteni magukat, amit köszönhetünk az angol nyelvi szakkörnek. Új lehetőség, és nagy reményeket fűzünk a Junior nyelvvizsgára felkészítő programunkhoz, hiánypótló a tehetségek minél több eredményre segítésében. A természettudományok, a biológia-kémia, fizika szemesi sok érdekességet tanulnak és próbálnak természetben végzett megfigyeléseik és kísérleteik közben. Azon gyermekeink, akiket a kreatív foglalkozás érdekel, megtalálják a választásukat az „ügyes kezek”-en, a kézműves tanszak foglalkozásain. Nem feledkezhetünk meg a tehetséggondozás mellett (iskolánk akkreditált kiváló tehetségpont) a felzárkóztatásról sem. Kezdetben, 2009-től, hosszú éveken keresztül sikeresen pályázunk az IPR Esélyegyenlőség című pályázatokon annak érdekében, hogy minden diák a számára szükséges módon, mértékben és gyakorisággal a legtöbbet kapja, amit ma egy általános iskola nyújthat. Pályázati forrástól függetlenül Isten adta feladatunk az igazi esélyegyenlőség megteremtése, a tanuló kiteljesítése, a gyermekben, tanulóban rejlő Teremtőtől kapott talentumok kibontása. Könyvtárunk színvonalát zenei részleg kialakításával kívánjuk növelni – kottatár, és hanghordozók, - ezt örömmel látogatják tanulóink. Az internetes hozzáférés lehetőséget biztosít a kutatómunkára, a gyerekek érdeklődési körének megfelelő ismeretanyag elsajátítására, a versenyekre, pályázatokra való felkészülésre.

A becsület, a barátság, a család szeretete és megbecsülése, a hazaszeretet, mások értékeinek tiszteltében tartása,

a konfliktusok elfogadható módon való kezelése, egészségünk és környezetünk tudatos megvédése és még sok fontos nevelési cél megvalósítását tűztük ki célul. Nyugodt légkörben, az emberi méltósághoz és közösségünkhöz méltó keresztyén szellemiségben kívánjuk a mindennapokat eltölteni.

EFOP pályázati programunkat két alappillérré építettük: Az egyik a református keresztyén erkölcsi nevelés (a gyermek elsődlegessége; a keresztyén értékek /megbocsátás, szeretet, bizalom/; a következetesség; az imák; a lelki gyakorlatok; az Istentiszteletek; az áhítatok és a közös családi programok) a másik az élménypedagógia módszereire épülő NAT alapkompenciák fejlesztése a gyakorlatban. (tanulásmódszertan; konfliktuskezelés, alulteljesítés és tanulási zavar kezelése, szociokulturális hátrányok csökkentése, mentálhigiéne; művészetterápia; táblajátékok alkalmazása; egészségnevelés) Ezek megvalósítását a formális és informális tanulási tereken képeztük el a kezdetekkor és ma már ez a kipróbálás időszakában van. A megvalósításához sikerült a szakma hazai kiváló szakembereit megnyerni (dr. Mező Ferenc, dr. Mező Katalin; Kormos Dénes; Sarka Ferenc; Sarka Ferencné, dr. Schmercz István és tehetséggondozó komplex programunk lektora dr. Balogh László)

Jelen írásomban a pályázati program tehetséggondozó alprojektjére/rendszerére kívánok fókuszálni, megosztani azt az olvasóval.

A formális tanulási tereken folyó tehetséggondozó rendszerünk a beiskolázást követően három egymásra épülő szakaszra tagolódik.

- Az 1-2 osztályos diákjaink esetében a tanuló, a tehetség ígéreték megfigyelése történik a tantestület tagjainak és munkánkat segítő külső szakembereink által összeállított megfigyelési szempontsor alapján.
- A 3-4 osztályos tanulóink esetében a tehetség ígéreték keresése, gondozása és a tehetség tanácsadás valósul meg.
- A felső tagozatban a kerettantervek (általános iskolai, AMI) épül a tanórai keretekben a hagyományos tehetséggondozó módszerekkel.

Az informális tanulási tereken (tanórán kívüli formában, de iskolához rendel-

ten) a délutáni foglalkozások rendszerében valósul meg. Programjaink:

„Amerre a madár se jár” (környezetvédelmi); „Egyszer volt hol nem volt” (játék - mesevilág); „Olvass és gondolkodj” (olvasás - szövegértés); „Nem nehéz a matematika”; „Ha elfognak a szavak” (rajz, képzőművészet, festészet); Zenei (kamarazene, fűvös zenekar, csengettyű); „Táncolj”; „Boszik program”; Táblajáték.

Klubjaink: Nyelvi, informatikai, tehetség, kézműves, egészséges életmód.

A program során szakembereink segítségével húsz olyan 30 órás - több esetben egymásra épülő - program került kidolgozásra, amelyet már a 2018/2019 tanév első félévében tanórai keretek között motivációs jelleggel illesztettük be felmérve a tanulók igényét, előre vetítve a második félévtől induló délutáni foglalkozások lehetőségét. A program szakmai lektora dr. Balogh László a Magyar Tehetséggyógyító Társaság elnöke véleményében az alábbiakban fogalmazott: „A tehetséggyógyító program a tehetséggyógyítás legkorszerűbb pszichológiai és pedagógiai elvei alapján készült. A ma érvényben lévő magyarországi jogi szabályozás legfontosabb elemei is kiindulási pontként szolgáltak. Ugyancsak biztos fogódzkodókat adott a program elkészítéséhez a Magyarországi Református Egyház nagy értékű Tehetségfejlesztési Stratégiája. Mindezek szisztematikus egybeépítésével bontakozik ki az olvasó előtt az Intézmény Tehetséggyógyító Programjának rendszere szervezeti ábrával is szemléltetve azt. Az intézmény tehetséggyógyító szervezete körültekintően megtervezett, biztos keretet jelent a sikeres munkához. A tehetséggyógyítás formái is rendszerszerűen kidolgoztak, a differenciált fejlesztés, a gazdagítás alkalmazni kívánt formái sokszínűen jelennek meg.” Majd így zárja profeszor úr véleményét a kidolgozott programról: „A kötet áttanulmányozása után biztos vagyok benne, hogy az értékekre alapozva kitűnő gyakorlati tehetséggyógyító program készült, amely meg fogja hozni az eredményeket, az előrelépést az Intézmény munkájában. Ugyanakkor az is látszik már a tervből is, hogy az itt bemutatott program mintául szolgálhat más, hasonló nagyságrendű és feltételek között működő köznevelési intézmény tehetséggyógyító programjához.”

Tehetséggondozásunk: „Tehetősnek tartjuk azokat a gyerekeket, akik átlagot meghaladó általános és speciális képességekkel rendelkeznek, kreatívak, feladat iránt elkötelezettek és rendelkeznek motivációs adottságokkal.” (2018)

Programunkban kiemelt szerepet kap a református keresztyén egyházi nevelés és a kompetencia fejlesztés, hiszen a XXI. század a kihívások sokaságát zúdítja tanítványainkra, amelyek középette a mi iskolánk legfőbb dolga, hogy szilárd erkölcsi alapokon nyugvó kompetencia alapú tudást nyújtson tanulóinknak a rendelkezésre álló eszközökkel. Alapigénk, amit tehetségprogramunk vezérigéjeként is választottunk, az élet minden területén vezet minket és igazolja az általunk hirdetettek, képviseltek. Minden gyermekben a megbúvó tehetség Isten gazdag áldásainak tárházát adja elénk, nekünk pedig az a dolgunk, hogy napról napra az Úr gondoskodásával kibontsuk a tanulóinkban rejlő talentumokat. Úgy érzem iskolánk ez az egyik kiemelt feladata, és az, amit a Magyarországi Református Egyház Tehetséggyógyító Stratégiájában így fogalmaztak meg: „... imádsággal, igényes nevelő-oktató munkával, a református iskolák több száz éves hagyományainak, a keresztyén közösség nevelőerejének, a legfejlettebb tudományos és technikai eredményeknek-eszközöknek, valamint a családokkal és a gyülekezetekkel kiépített gyümölcsöző kapcsolatoknak a felhasználásával a

lehető legtöbbet tegye meg azért, hogy minden növendéke fel tudja mutatni azokat a képességeit, amelyeket csak ő maga kapott a Teremtőtől.”

Sarka: Református tehetségstratégia 2015.

Ez a program számunkra tanítványainkról, iskolánkról szól, ahol kezdettől ÉRTÜK – VELÜK – NEKIK építettünk fel mindent. Isten áldása legyen továbbra is velünk, és napról napra gondoskodása mutatkozzon meg a 2018/2019 tanévtől újtára indított tehetséggyógyító programunkon, hogy gyermekeink számára tartalmas, emlékezetes, életüket meghatározó, pozitívan befolyásoló legyen az a nyolc év, amelyet iskolánk falai között töltenek.

A szerző az iskola igazgatója.

A program kidolgozása és megvalósítása az EFOP-3.3.7-17-00023 pályázat támogatásával történik.

Pitypalatty – völgyi Református Általános Iskola, és AMI tehetséggyógyító rendszere									
Évfolyamok	Alappillér	Formális tanulási terek			Informális tanulási terek	Alappillér			
		Kerettanterv	Általános Iskolai	AMI					
1	Református keresztyén erkölcsi nevelés Tanulásmódszertan Önismeret	Tehetséggyógyító megfigyelése a pedagógusok által összeállított szempontsor szerint			Tanórán kívül, de iskolához rendelve				
2		Tehetségkeresés			tantárgyi gazdagító				
3		Gondozás			egyéni mentorálás				
4		Tanácsadás			zenei				
5		- Differenciálás. - Egyéni fejlesztés. - Csoportmunka. - Divergens gondolkodási képességek és művelési intelligencia fejlesztése. - Kommunikáció. - Problémamegoldás - Modellezés. - Ábrázolás. - Szimbólumok használata. - Eszközhasználat.			clubok				
6					1. „Amerre a madár se jár” Komplex környezetismereti program: - alsó: B-A-Z megyei - felső: Magyarország				
7					2. „Egyszer volt hol nem volt” Történelmi és irodalmi program - alsó: B-A-Z megyei - felső: Magyarország				
8					3. „Olvass és gondolkodj” 4. „Nem nehéz a matematika” 5. „Ha elfognak a szavak” (Képzőművészeti program) 6. „A zene mindenkié” 7. „Gyere táncolj” 8. Sport „Boszik program” 9. „Gondolkodj okosan” Táblajátékok az oktatásban				
					30 órás tantárgyi/több tárgy integrálásával gazdagító programok				
					Egyéni mentorálás tantárgyakból				
					Kamara-zene				
					Fűvösök				
					Csengettyű				
					Fűvös-zenekar				
					Nyelvi				
					Informatikai				
					Tehetség				
					Kézműves				
					Egészséges életmód				
					Vállalkozói ismeretek				
					Logikaszinó				

Húsz éves a Vásárhelyi László Alapfokú Művészeti Iskola: a képzőművészeti ág bemutatása

Rozman Béla

„Nincs más szándékom, mint azt a csekély értelmet, amit Istentől kaptam, és amit szorgos igyekezettel megszereztem, hiven továbbadni azoknak, akik vágnak erre a tudásra, és nem tudnak semmi jobhoz hozzájutni”

/Albrecht Dürer/

A kezdetek

A kincs elnevezéséből adódóan – biztosan csak értékes dolog lehet. Fogalomkörébe tartoznak nyilvánvalóan a muzeális jellegű dolgok, műalkotások, régészeti kincsek, stb. Azonban felmerül a kérdés: lehet-e kincs olyan dolog is, amely nem muzeális jellegű, vagy egyébként nem tartozik a védett kulturális javak közé? 19 éve keresik, kutatják a saját környezetükben a rejtett kincseket a Vásárhelyi László Alapfokú Művészeti Iskola Képzőművészeti Tanszakán nevelő-oktató pedagógusok. A nemesfémeket fémdetektorral gyűjtik be. A készülék elektromágneses indukció segítségével jelzi (detektálja) a közelében lévő fémek jelenlétét. Ilyen érzékeny „műszer” az iskolánk egy-egy pedagógusa és talán maga az intézmény Képzőművészeti Tanszaka is. És persze ennek a kialakulásához egy kis szerencse is kellett, hogy alkotni vágyó emberek egymásra találjanak és megtalálják az együttműködés sikeres formáját: az alapfokú művészeti iskolát. A képzőművészeti „talentum-kincskeresésnek” – most már tudjuk–kedvező előzménye volt a Tiszavasváriban 1984-ben alakult Csontváry Képzőművészeti Kör működése, amelynek akkori alapítója, Rozman Béla, a VLAMI jelenlegi igazgatóhelyettese, a Bonis Bona – A nemzet tehetségeiért” 2018-as díjazottja, képzőművész tanára. A csoport feltett szándéka volt a tehetségek számára nem szakköri formában, hanem szabad, alkotói munkával lehetőséget nyújtani a bennük rejlő lehetőségek kibontakoztatására. Mivel az alapelvek azonosak voltak az iskola küldetésnyilatkozatának tehetséggondozó irányelveivel, logikus lépés volt, hogy az 1998-ban néptáncoktatással induló alapfokú művészeti iskola bővítse tanszakait és pedagógusait a képzőművészeti ággal. Fő profilunk a festészet volt.

Felépítettük önmagunkat, kerestük a lehetőségeinket és annak határait

Izgalmas időszak következett. Megfelelni az elvárásoknak, beszerezni az előírt eszközöket és nem utolsó sor-

ban meggyőzni a gyerekeket, szülőket, hogy érdemes beiratni iskolánkba a növendékeket. Mivel tud többet nyújtani a művészeti iskola, mint egy szakkör? Először nekünk, pedagógusoknak kellett megszokni a lehetőségek adta mozgástér bővülését. Heti négy óra minimum a gyerekekkel? Szuper! Kellene jó festék, ecset vagy égető kemence! Beszereztük. Így kezdtünk el dolgozni, alkotni és felfedezni, megvalósítani álmainkat, vágyainkat.

Lehetőségünk nyílt kiállításokat látogatni, új impulzusokat szerezni, elutaztunk Nyíregyházára a Múzeumfaluba. Debrecenben képzőművészeti performanszokat, tárlatokat néztünk meg, kiváló múzeumpedagógiai foglalkozásokat látogattunk és közben – mint alkotó pedagógusok – magunkat is képeztük, tanultunk, alkottunk és kiállításokat rendeztünk, többször a saját tanítványainkkal együtt. Ez az időszak egy rendkívül termékeny, inspiráló időszak volt.

Krutillaverseny díjazott alkotása

Hagyománnyá vált a Csontváry Kör Ifjú Felfedezettjeinek Kiállítása. Krutilla József – kiváló pedagógus, szakfelügyelő és nem utolsó sorban remek akvarellfestő – halálát követően a megyei Z. Szalay Pál Szakmai Rajzverseny szervezőivé váltunk. Későbbiekben, mivel a tanszak vezetője személyesen is kötődött Krutilla Józsefhez – megkérve családját nevének felvételéhez –, országos akvarellfestő versenysorozatot indítottunk a VLAMI szervezésében 2009 óta most már háromévente meg-

rendezzük az országos hatókörű, háromfordulós versenyünket. Nagy öröm, hogy minden versenyen a maximális, 120 fős versenylétszámmal tudunk indulni. Az ország legnívósabb iskolái képviseltetik magukat Zalaegerszegtől Budapesten át Záhonyig. Eddig átlagosan 20-22 intézmény vett rész alkalmanként a megmérettetéseken. Külön öröm, hogy sok a visszatérő jelentkező alapfokú művészeti iskola, ami számunkra azt is bizonyítja, hogy a rendezés színvonalával és a verseny szakmaiságával, nívójával sokan megvannak elégedve. Szerencsére ezt támasztják alá a hozzánk eljutó, utólagos visszajelzések is.

A klasszikus képzés mellett

Mint minden iskola, mi is meg kívántunk felelni a törvényi előírásoknak, megírtuk a magunk helyi tantervét és hozzátettük saját elvárásainkat, elképzeléseinket. Hiszen tudtuk, hogy csak a kötelezőt nyújtani nem lesz elég, mert magasak a partneri elvárások egy olyan intézménytípussal szemben, amely nem kötelező feladatot lát el. A tanulóinkat minden évben újra és újra jelentkeztetni kell a tanulmányaik folytatásához. Két dolgot tettünk. A pedagógusaink alkotó tevékenységét továbbra is ösztönöztük, támogattuk és kerestük a lehetőséget a minél színvonalasabb élménypedagógia nyújtására. Ennek egyik lehetséges útja volt a pályázat, és a projektpedagógia bevezetése a mindennapjainkba. Részt vettünk a MATEHETSZ által meghirdetett Mester és tanítványa pályázaton, a képzőművészeti ágról Molnárné Balla Gyöngyi, aki 2015-ben nyerte el a Bonis Bona díjat és Abri Tamás mutatkozhatott be az I. Országos Tehetségnapon.

Nagyon fontos a különböző művészeti ágakon dolgozó pedagógusok alkotói együttműködése, amelyek az iskolai szintű összművészeti projekteken teljesednek ki.

Ilyenek voltak az „Art-Óra”, a „Szék”, a „Kerek”, a „Tükör” és az „Aranycsipke” vagy az idén megvalósuló „Cipő” Projekt. Ez mind-mind hatalmas vállalás volt, ragyogó sikerrel valósult meg és teljes elismerést hozott a partnereink, a szülők irányából. Munkánk összegzéseként 2018-ban elkészítettük a tanszakunk színes, sok oldalas, az elmúlt 20 évet bemutató prospektusát is.

Modern módszerek és eszközök a tehetségek gondozásában
Iskolánk küldetésnyilatkozatának egyik alappillére a tehetséges tanulók gondozása.

Bay Kitti: Öreganyó és fia

Olyan, hátrányos helyzetű fiatalokat támogató, tehetségsegítő programokat működtetünk, amelyek erős integrációs hatásúak. Ez a program is jól illeszkedik az iskola arculatához, tehetséggondozó munkájához modern oktatási stratégiájához. Komplexitását jellemzik a tanórákon megszerzett tudást kiegészítő, magas színvonalú informatikai és tudományos ismereteket is nyújtó, rendszeres, tanórán kívüli foglalkozások, amelyeket a sikeres pályázati tevékenységünk során szervezünk meg.

Ezen programokban kooperatív- és projekt módszer alkalmazásával komplex módon fejlesztjük a személyiséget.

A tudásanyag feldolgozása mélyíti az előzetes tudást, hozzákapcsolja az új ismereteket és a gyakorlati alkalmazást. Elektronikus grafikai ismereteket fejlesztve, felhasználva, modern informatikai eszközöket, szoftvereket ismernek meg a tanulók. Ezekből új ismereteket tartalmazó kiadványt is szerkesztenek. Ilyen már befejezett projektünk volt a „Művészet és tudomány a modern kor nyelvén – Komplex tehetséggondozó program” illetve a „Kép, grafika, animáció” nevű, digitális, tanórán kívüli programcsomagunk is.

Kihívásaink a következő időszak tervei

Képzőművészeti pályázatok

Minden évben igen eredményesen veszünk részt képzőművészettel kapcsolatos magyarországi és nemzetközi pályázatokon, versenyeken. Ezen eredmények felsorolására a cikk terjedelme nem ad lehetőséget. Viszont az iskola honlapján – www.vlami.hu – szépen nyomon követhetődiákjaink, tanáraink

kiemelkedő munkája! Néhány eredményt azonban, amely az iskolához és szellemiségünkhöz erősen kötődik érzelmileg is, szeretnénk megemlíteni: Lions Békeposzter Pályázat.

Országos felfutású verseny, amelynek első helyezett pályázója a világversenyen is részt vesz pályaművével. Témája általában a békével kapcsolatos fogalom megjelenítése. Öröm, hogy immáron évtizedek óta bejutunk az országos döntőbe, ahol értékes helyezések mellett többször meg is nyertük a versenyt. Két alkalommal iskolánk tanulója képviselte Magyarországot a nemzetközi megmérettetésen ahol 2007-ben sikerült a díjazottak közé kerülni. Országonként összesítve, több mint 150.000 pályamű közül nagy örömünkre szolgál, hogy a Magyarországot képviselő tanulónk bekerült a legjobb húsz díjazott közé.

Rendszeresen kapnak meghívást az országos kiállításra Tökésné Hell Erzsébet tanítványai, akik többször nyerték meg az országos versenyt. Szintén nagy sikernek tartjuk azt, hogy a minisztérium által meghirdetett szakmai, országos tanulmányi festészet versenyekre mindig bejutnak tanulónk, és a helyezések mellett 2018-ban Budapesten megnyertük a kategóriánkat, sőt a 3. hely is a miénk lett. Természetesen büszkék vagyunk az általunk négyszer megrendezett Krutilla József Országos Akvarellfestő Versenyen elért igen szép eredményeinkre is. Athén 2017. Iskolánk tanulói, Eklerné Vass Mária tanítványai Bálint Dorina, Bánszki Nikolett és Jónás Mária országos első helyezést és európai harmadik helyezést értek el az Európai Bizottság által 7-10 éves gyerekek számára meghirdetett „GiveMe 5” pályázaton, amelyen a kisebbségi oktatással eredményesen foglalkozó iskolák vettek részt az Európa Parlament szervezésében. Iskolánk igazgatója Brüsszelben a „Romákkal a romákért” - konferencián mutatta be a képzőművészeti projektet és eredményeit, ahol a díjazott alkotást is kiállították.

Az I. Krutilla József Országos Akvarellfestő Versenyen 2009-ben vendégünk volt a névadó fia, felesége és unokája is

Athén 2017. Iskolánk tanulói, Bálint Dorina, Bánszki Nikolett és Jónás Mária országos első helyezést, és európai harmadik helyezést értek el az Európai Bizottság által 7-10 éves gyerekek számára meghirdetett „GiveMe 5” pályázaton. Felkészítő tanár: Eklerné Vass Mária

A VLAMI a tehetségek azonosítása és gondozása mellett olyan hátránykompenzációs nevelő-oktató munkát valósít meg, amely az érzelmi intelligencia fejlesztésére helyezi a hangsúlyt. Művészetet értő, használó, felhasználó és művelő tanulókat kívánunk nevelni szűkebb hazánk és a nemzetünk érdekében. Teszik ezt nagy alázattal és szeretettel a képzős pedagógusainak: Eklerné Vass Mária, Gánóczi Dalma, Dubányiné Sarkadi Kornélia, Harsányi Hajnalka, Kovácsvölgyi Zoltáné, Molnárné Balla Gyöngyi, Rozman Béla, Tranai Enikő, Tökésné Hell Erzsébet. Büszkeséggel tölt el bennünket, hogy tanítványaink megállják a helyüket az életben, de az is jó érzésszámunkra, hogy néhányan a legmagasabb szinten, egyetemeken tanulják a vizuális kultúrát, képzőművészekké váltak vagy éppen már kollégaként együtt dolgoznak a jövő nemzedékével. Ez bizony az elmúlt két évtized hozadéka is. Feltöltekezve, ambíciózusan várjuk az újabb kihívásokat és remélhetőleg a következő 20 évet a Vásárhelyi László Alapfokú Művészeti Iskolában.

A szerző
 művésztanár, az iskola igazgatóhelyettese.

*Az ember nem usorhat
 nagyobbát, mint amek-
 korát tud, de azt mindig
 usorja meg!*

Badroji Gyula (1934)
 Kosuth- és kétszeres Jászai Mari-díjas
 színművész, rendező; Erdemes-és Kiváló
 művész

Műhelybeszélgetésekkel ösztönözzük a tehetség- hálózat együttműködéseit

A Matehetsz a Tehetségek Magyarországa Kiemelt projekt keretében Tehetség-hálózatos műhelybeszélgetéseket szervez a Tehetségpontok egyedi értékeinek megerősítése céljából.

A műhelybeszélgetésekre az adott megye tehetségpontjainak és tehetségsegítő tanácsainak képviselői, kapcsolattartói, a hálózatos együttműködésben érintett kollégái, valamint a tehetségpontok intézményvezetői kapnak meghívást. A találkozók során az egyedi megoldások bemutatásán túl a már bevált, például intézményközi együttműködések bemutatására, megosztására is sor kerül. A műhelybeszélgetések hangsúlyos célja az egymástól való tanulás és a jövőbeni tehetségsegítő munka minőségi javítása. A szakmai találkozók alkalmával a tehetségpontok és tehetségsegítő tanácsok képviselői olyan együttműködési és működési jó gyakorlatokat mutatnak be, melyek jól szemléltetik az adott szervezet példás működését, rámutatva arra, hogy a tehetségpont egyedi jellegzetességeiből fakadó feladatokat hogyan sikerül magas színvonalon megvalósítani. A 30-40 fős műhelyek lehetőséget adnak arra, hogy a résztvevők kiscsoportokban megoszthassák eddigi sikereiket, tapasztalataikat, segítséget adjanak és kapjanak egymástól. A műhelybeszélgetéseket egy „virtuális tudásmegosztó kosárral” zárjuk, melybe a tehetségpontok képviselőinek felajánlásait, jó gyakorlat tapasztalatait összegezzük. Úgy véljük, hogy a szakmai műhelyek legnagyobb hozadéka a személyes találkozás során kialakult információcsere, valamint az új kapcsolatok alakítására való lehetőség és a már meglévő kapcsolatok megerősítése. 2018 decemberében és 2019 januárjában eddig összesen kilenc műhely valósult meg, ahol közel 20 kiváló együttműködési és működési jó gyakorlat került bemutatásra. A beszélgetések összefoglalóit, valamint a jó gyakorlat bemutatókat a www.tehetsseg.hu oldalon részletezzük.

A műhelybeszélgetésekre megyeszékhelyeken kerül sor, terveink szerint 2019 ősz végéig a teljes hazai hálózat számára biztosítjuk a szakmai találkozás és eszmecsere lehetőségét.

Szántó Judit,

a Nemzeti Tehetségpont igazgatója
A műhelysorozat a Tehetségek Magyarországa EFOP 3.2.1-15-2016-00001 című kiemelt projekt keretében, a Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége szervezésében valósul meg.

Köszönjük a bizalmat és gratulálunk az eddigi sikerekhez!

A Matehetsz tehetség-hálózati adatbázisa: <http://tehetsseg.hu/tehetsgetkerkep>

Sokszínű tehetséggondozó tevékenységünk során fontosnak tartjuk a visszajelzés lehetőségét is megadni mindazoknak, akikkel az adott periódusban, illetve időről időre együtt dolgozunk. Az év vége közeledtével jólesik visszatekinteni ezekre a személyes sorokra.

Az alábbiakban egy-egy tevékenységünkhöz kapcsolódóan olyan üzeneteket foglaltunk össze, amely megerősítést adnak számunkra, hogy, szakmai tudásunkkal és jelenlétünkkel a jövőben is segítsük a hazai tehetséggondozás ügyét.

Tutorhálózat

A tutor program keretében egyéni tehetségtámogatásban részesítünk általános iskolás tanulókat, valamint gimnazistákat. A program során 11 hónapon át egy-egy tutor (tehetségsegítő szakember) foglalkozik a tehetségigérettel.

Tutorált fiataljaink írták nekünk:

- „Magyartanárom ajánlotta a programot, aminek segítségével sok önfejlesztő programon vehettem részt. Személyiségem fejlesztésében, jövőképem tisztábban látásában sokat segített. Kijelöltek mellém egy tutort, aki nagyon kedves, közvetlen és mindig rendelkezésemre állt. Mindenben számíthattam rá, ő ajánlott az ösztöndíj programra is.”
- „Iskolánkban nagyon jól működik a tehetségprogram és tudom, hogy csak aki igazán megérdemli, azok kerültek be a tutoráltak közé. Örültem, hogy én is ennek a programnak a tagja lehettem.”
- „A ttorral való beszélgetések voltak a legjobbak, nagyon sok mindent meg tudtunk beszélni különböző témákban. Sokat segített abban, hogy fejlődjek, és megismerjem saját határaitam és lehetőségeimet.”

- „A program csúcspontja szerintem a nyári tábor volt. Szinte csak idegenek gyűltek össze, de mégis kijelenthetem, hogy ez volt életem legjobb tábora! Az ott megkötött barátságok még mindig tartanak.”

Egyéni tanácsadás

A tanácsadói tevékenységünk célja, hogy a részt vevő tanulók, illetve családjuk segítséget kapjon a fiatal fejlesztését érintő kérdésekben. A tanácsadásra ügyfélszolgálatunkon keresztül, illetve szakértőink, tutoraink ajánlásával lehet bekerülni. A tehetség-tanácsadási folyamatot pszichológus és pedagógus munkatársak bevonásával valósítjuk meg.

Tanulói és szülői visszajelzésekből foglaltunk össze néhányat:

- „Nagyon hasznosnak tartottam a pszichológussal tartott egyéni beszélgetést.”
- „Egy rendkívüli szakembert ismerhettem meg Erika néni személyében. A konzultáció több szempontból is hasznos volt, fontossá tette számomra az önismeretet és az önmagamra fordított figyelmet. Megerősítést, bátorítást kaptam a jövőmmel, a döntéseimmel kapcsolatban.”
- „Varga Judit szaktanácsadónk maximálisan eleget tett munkabeli kötelezettségének; kislányom a foglalkozások során egyre nagyobb ön-bizalomra tett szert tudását illetően, melynek köszönhetően bátrabban, könnyedebben vette iskolai, illetve más, iskolán kívüli feladatait is.”

Képzések

A kontaktalkalmas és e-learning képzéseinket a tehetséggondozás témakörében hirdetjük meg pedagógusoknak. Évente több ezer szakember vesz részt kurzusainkon.

Pedagógus résztvevőink mondták:

- „Különösen fontosnak tartom, hogy az oktató bizalmi hangulatot keltett és tartott fenn a csoportban, melyet magas szakmai tudása tett még kiálóbbá.” (A drámapedagógia szerepe és alkalmazási lehetőségei a tehetséggondozásban és a köznevelésben című kurzus résztvevője)
- „A képzés során fontos volt számomra, hogy kellő motivációt szerezsek a munkámhoz és a továbbiakban még lekesebben támogathassam a tehetséges tanulóimat. Úgy érzem, hogy a képzés valóban segített most ebben.” (Tehetségek motiválása című kurzus résztvevője)
- „Ez az igen interaktív képzés rávilágított arra, hogy milyen sokféleképpen tudom hasznosítani egy tanóra keretében a játékokat, valamint azt is megerősítette, hogy a játék fontos részét képezheti az oktatásnak.” (Gondolkodásfejlesztés táblajátékkal című kurzus résztvevője)
- „Nagyon tetszik a képzés. Az összeállított tananyag nagyon színvonalas. Minden ajánlott irodalmat, honlapot megnéztem. (Fejlődés-élektan a tehetségfejlesztés vonatkozásában: szempontok és esetmegbeszélés - e-learning kurzus résztvevője)

Csibészturna

Csibészturna oldalunk saját, képességfejlesztő online játékaink gyűjteménye. Jelenleg 500, a 3-8. évfolyamos tananyaghoz kapcsolódó gyakorló feladatsor, valamint 25 kognitív játék áll a diákok, a tehetségfejlesztésben dolgozók és a szülők rendelkezésére. A Tehetségek Magyarországa program keretében több felhívásunk is irányult a Csibészturna oldal népszerűsítésére annak érdekében, hogy az oldal használatát bevezessük a mindennapi tehetségfejlesztés aktív gyakorlatába. Ennek köszönhetően mostanra több ezer pedagógus és diák használta már az oldalt.

Az oldalt használó tanárok visszajelzéseiből néhány gondolat:

- „A gyerekek egy idő után szembesültek azzal, hogy ezen feladatok gyakorlásával akár ki is tudnak kapcsolódni a napi robotból, valamint szinte játszva, játékosan fejleszthetik képességeiket. Egy kis izelítő után még az a gyerek is kedvet kapott, aki egyébként nem az osztály éltanulója, de nagyon sok lehetőség rejlik benne, csak nem használja ki.”
- „Nagyon jó kezdeményezésnek érzem a Csibészturnát, mivel a gyerekek játékos formában ügyeskedhetnek, fejleszthetik rejtett képességeiket. A rendszer kis tanulmányozás után nagyon jól kezelhető. Sok fantáziát látok benne.”

- „A program elérte a célját: játékos formában, a megszokottól eltérően mérhettük a tanulók kognitív képességeit. Kiderült, ki milyen területen kiemelkedő, kinek milyen területet kell még fejlesztenie.”

A gyerekek visszajelzéseiből is megosztunk néhány eredeti szöveget:

- „Nagyon tetszik ez az oldal. Szerintem jó, hogy van benne nehezebb és könnyebb agytorna. Otthon is szoktam vele játszani. Igazából nagyon nehéz a jégtáblás hadművelet.”
- „A játékok inspirálóak és izgalmasak. A Csibészturnában a jégtáblás nem igazán türelmekimélő. De azért nagyon jó a játékok többsége.”
- „Nagyon tetszet semibalyom sincs vele.”

Fedezd fel a tehetség - diákrendezvény

A Tehetségek Magyarországa programunk Csibészturna és egyéb felhívásainak érintett diákjai számára különleges programot szerveztünk 2018. december 8-án. A rendezvényen változatos interaktív bemutatók számos új impulzust adtak a gyerekeknek, míg a játékos műhelyek az önismeret, kommunikáció és együttműködés területével foglalkoztak.

A rendezvényen részt vevő fiataloktól és családoktól érkezett visszajelzések közül néhány:

- „Nagyon jó volt, lehetett volna hosszabb!”
- „Köszönjük, köszönjük, köszönjük! A zárkózott, introvertált gyermekem beszélt, kacagott, nagyon jól érezte magát! Igazán szellemes, szép nap volt! Köszönjük a sok munkát és a töretlen lelkesedést!”
- „Köszönjük a szervezést, jól éreztük magunkat. A játékokat nagyon élvezték a gyerekek. Azt hiszem, hogy egy új társasjátékot is vennem kell a meglévő kb. 30 mellé...”

Ösztöndíjak

A Tehetségek Magyarországa programba bevont gyerekek, tanulók részére – külön bírálati eljárást követően – ösztöndíj támogatási lehetőségét is biztosítottuk. 2018 év végéig összesen 1096 tehetséget részesítettünk ösztöndíjban.

Szülői visszajelzésekből:

- „Maximálisan meg voltunk elégedve a pályázat lebonyolításával, és hálásak vagyunk, amiért kisfiunk részese lehetett az ösztöndíj által finanszírozott élménydús kirándulásoknak, utazásoknak.”
- „Nagyon hasznos a program. Mivel mi az átlagnál szerényebb körülmények között élünk, a mi családunknak nagy segítséget jelentett az ösztöndíjas támogatás, amely nagyban segítette a gyermek előmenetelét.”

- „A MATEHETSZ ösztöndíj óriási lehetőség volt a gyermekem számára. Azon felül, hogy egy bizonyos összeget kapott az álmai eléréséhez, meg kellett tanulnia, meg kellett fontolnia, miként építi be, hasznosítja azt az életében. A gyerekek tudják, mi a jó, hasznos az életükben. A MATEHETSZ program picit megerősíti ezt a tudatot - a szülői támogatáson túl.”

Csoportos, tömbösített tehetséggondozás

Idén tavasszal csoportos, tömbösített tehetséggondozás pályázati lehetőségét is meghirdettük. A felhívás keretében bármely tantárgyhoz, tehetség- vagy műveltségi területhez kötődő szakköri tevékenységre, továbbá kézműves programra vagy kirándulásra lehetett pályázni a tehetségpontoknak és a tehetségsegítő tanácsoknak.

A programot megvalósító intézmények egy-egy programfelelőstől idézünk:

- „A pályázat keretében kapott festékekkel díszleteket készítettünk a színjátszó kör előadásához. A gyerekek nagyon kreatívak voltak, élvezték az új színárnyalatok kikeverését, sokszor a szakkör befejeződése után a szabadidejükben is alkottak.”
- „Környezetvédelmi, komplex, tehetséggondozó szakkört szerveztem 15 tanuló részére, heti 2x45 perces foglalkozáson, összesen 8 alkalommal. A levegő összetételének bizonyításához, a levegőösszetételének formáinak meghatározásához tanuló és tanári demonstrációs kísérleteket alkalmaztam. Az önálló és csoportos tevékenység során a tanulók sokkal hatékonyabban sajátították el az új információkat. A megszerzett tudást a Curie Környezetvédelmi Verseny fordulójában is hasznosították.”
- „Tapsztalataim alapján a szakkör résztvevői fogékonyak voltak a választott témák iránt, magatartásukban pozitív változások mutatkoztak, többen jelezték, hogy szelektíven kezdték gyűjteni a szemetet családjukban, tudatosabban vásárolnak, sok család vásárolt komposztálót. A gyerekek egymáshoz való alkalmazkodóképessége sokat fejlődött, felismerték társaik erősségeit, jobban odafigyelnek egymásra, amit örömmel figyeltem meg.”

forrás: tehetség.hu

A cikkben említett tevékenységek a Tehetségek Magyarországa EFOP 3.2.1-15-2016-00001 című kiemelt projekt és a Nemzeti Tehetség Program hazai forrásai (NTP-HTSZ-M-18) keretében, a Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége szervezésében valósulnak meg

Egy elrugaszkodott élet?

– Szemadám György festőművész, író múltjáról és művészetéről –

Ha a sokoldalú, kiemelkedő kortársi alkotókat kellene megnevezniünk, egyikük feltétlenül a Munkácsy Mihály- és Magyarország Erdemes Művésze díjas Szemadám mester, a

Magyar Művészeti Akadémia Magyar Művészetért díjas elnökségi tagja feltétlenül köztük lenne.

Kiemelkedő tehetségének köszönhetően szépen ívelő pályát futott be az egykori ifjú állatkerti ápoló, aki nem rég lépte túl a 70 évet, de alkotói szorgalma, műveinek minősége, sokoldalúsága ma is elismerésre méltó. Huszonkét éves korától láthatóan egyedi technikájú és látásmódú, látványos festményeit idehaza és külföldön. Önálló kiállításainak száma túl van a hatvanon, s 1978-tól számtalan publicisztikát, esszét, képzőművészeti, fotó-, és filmkritikát, kultúrtörténeti és művészetelméleti tanulmányt tett közzé, kiállításokat nyitott meg, s tartott különféle témákban előadásokat. Pedagógiai vénájának köszönhetően felnőtteknek és gyermekeknek vezetett képzőművészeti köröket, alkotótáborokat, tartott képzőművészeti foglalkozásokat; elmegyógyintézetekben végzett művészetterápiás munkát, családsegítő központokban pedig hátrányos helyzetű gyermekek, és fiatalok kreatív foglalkoztatását vezette. Volt az Amatőr Képzőművészek Tanácsának elnöke; a Magyar Nemzeti Galériában működő GYIK (Gyermekek és Ifjúsági Képzőművészeti) Műhely vezetője; a Magyar Művelődési Intézet főmunkatársa; a Magyar Festők Társasága társelnöke; a Magyar Mozgóképfilm Alapítvány Animációs Szakkuratóriumának elnöke; a Magyar Televízió Vizuális Művészetek Szerkesztőségének főszerkesztője; a Magyar Festészetért Alapítvány és a Patronus Arts Művészeti Alapítvány kuratóriumainak elnöke. Több mint húsz kötete jelent meg, két filmje, hat televíziós filmsorozata. Mindemellett szakmai elismerések, fődíjak, különdíjak, ösztöndíjak, állami kitüntetések birtokosa.

A Kortárs Művészeti Lexikon szócikke szerint az „1960 – as évek végén csoporttá szerveződő, magukat önérejük-ből felküzdő fiatalok egyik vezető egyénisége. A '70 – es évek első felében több happening és performansz részvevője, szervezője, melyeket a kor kultúrpolitikája, mint minden avantgárd megmozdulást, a rendszer elleni provokációnak tekintett.

Festményei stílizált, jelszerű állatokat, sokszor madarakat megjelenítő, elvont, formátoredekeket bemutató ábrázolások, melyeknek stílusról jellemzői a redukált formák, a hangsúlyos színezők és a határozott kontúrok. A '80 – as évek második felétől kifejezőmódja klasszicizálódik, figurálissá válik és festészmódját az aprólékosság, a kidolgozottság, az erős kontúrok jellemzik.”

Damodara

A család szerepe mindannyiunk életében meghatározó. Mi tudható a Szemadám familiáról? Netán fűződik rokoni szál a kiváló személyiségű dr. Simonyi-Semadám Sándorhoz, akit 1920 márciusában a két hete kormányzóvá választott Horthy Miklós elsőként nevezett ki miniszterelnöknek, s akinek 4 hónapos regnálása alatt született meg a gyászos trianoni döntés?

A név némi betűkülönbséggel a francia Svájc egyik helységnevében is előfordul, a magyar történelemben pedig a híres-hírhedt lett Simonyi - Semadám Sándor révén ismert. A sors fintora, hogy a volt miniszterelnök a trianoni békediktátum aláírásának évfordulóján, 1946. június 4-én hunyt el. Nagypám és két fia is ezt a nevet viselte, és én is, akinek első személyi igazolványába a hivatalos szerv, önhatalmúan, fonetikusul írta át. A régi vágású emberek a trianoni országvesztő leszármazottjaként, a kommunisták pedig a régi úri osztály sarjaként tartottak számon. A gyermekkorom tehát úgy telt el, hogy kétszeresen is hátrányos helyzetű voltam.

Milyen emlékeid vannak az általános és a középiskolás éveidről, voltak olyan tanáraid, akikre ma is szívesen emlékszel? Hogy ment a tanulás, a rajz, festészet felé mikor fordult a figyelmed?

Iskolaéveimre nem szívesen emlékezem. Az első négy osztályt az Ady Endre utcai általános iskolában végeztem, s már az első napokban bajba kerültem. Hátra tett kézzel, némán kellett ülni és

jelentkezni, ha az ember mondani akart valamit, s ezer más új játékszabály betartására voltunk kötelezve. Amikor közölték, hogy a padból nem szabad kilépnem, nem szabad beszélgetni, kiabálni, énekelni vagy füttyölni, akkor én rögtön füttyölni kezdtem, hogy kipróbáljam; működik-e a rendszer. Működött. Klári néni egy idő múlva külön ültetett a többi gyerektől, tudniillik én addigra már régen tudtam olvasni, s végtelenül untam az iskolát. Harmadik elemiben Paula néni ezt írta az ellenőrzőmbe egy igazgatói intó keretében: „Becsületét elvesztette!” Aztán a Marczibányi téri általános iskola következett, ahol ugyan kitűnővel fejeztem be tanulmányaimat, de magatartásommal itt is folyamatosan gond volt. Tudomásul kellett vennem, hogy „rossz gyerek” vagyok. Tanulmányaimat a II. Rákóczi Ferenc gimnázium humán tagozatán, egy latin osztagban folytattam. Harmadik év végén osztályfőnöknőm eltanácsolt az iskolából, mondván: a Toldy Ferenc gimnáziumban képességeim révén akár még kitűnő tanuló is lehetnék. (Egy osztályba járhattam volna akár Zalatnay Saroltával is.) Nem menekültem el, aminek aztán az egyetemi ajánlásom látta a kárát. Annak ellenére, hogy érettségi bizonyítványom 4,5 lett, utólag úgy látom: a gimnáziumban semmit sem tanultam. Minden, amit tudok, azt később szedtem magamra. Ez a négy év egyetlen tanulsággal járt: hogy minden áron ellen kell szegülni a gerinctörő betagozódásnak, a masszív gyúrt szürke létezésnek, amire a gimnázium készítette fel az embert. Egyetlen olyan tanárom sem volt, akire ne a különböző fokú ellenszenv valamelyik fokozatával gondolnék. Mestereim a Madártani Intézet ornitológusai lettek, akikhez gimnáziumi éveimben feljártam a Garas-utcába. Persze sokat és jól rajzoltam, a gimnáziumi diákújságot is én illusztráltam, de számomra ez mellékes ügy volt. Én tudós ornitológusnak készültem. Jellemző, hogy míg az iskolában a latin nyomasztó szabályaival alig boldogultam, addig a Magyarországon előforduló madárfajok latin nevét önszorgalomból képes voltam megtanulni. Fentiekből egy alig kezelhető, deviáns, szabadságvágyó, öntörvényű gyerek képe rajzolódik ki.

Ezek szerint a középiskola után nem tanultál tovább, a szó hagyományos értelmében, de nagyon is képezted magad, hiszen számottevő műveltséggel, szakmai felkészültséggel bírsz. A középiskola után merre vitt az utad, hogy alakult a sorsod?

A középiskola után nem vettek fel egyetemre, s miután családunk anyagi helyzete nem engedte meg, hogy többször próbálkozzak; egy hónapig dolgoztam a Posta hálózatépítő munkásaként. Egyszer bementem a Madártani Intézetbe (az intézet igazgatója még egyetemi ajánlást is írt nekem) és beszámoltam felvételi kudarcomról, Schmidt Egon bátyám olyan ötletet adott, ami jórészt megváltoztatta az életemet. Régebben ő is és a Madártani Intézet másik munkatársa, dr. Sterbetz István is a Fővárosi Állat- és Növénykertben dolgoztak, s Egon nekem is azt javasolta, hogy ha már úgyis a madarak érdekelnek, próbáljak meg elhelyezkedni ott, a Madárházban. Az állatkertben aztán érdeklődtem, s összebarátkoztam egy idős majomápolóval, aki megígérte, hogy értesít, ha lesz valahol üresedés. Rövidesen jött is egy levelezőlap, hogy mehetek. Rohantam, mert a hálózatépítőknél végzett, túlnyomó részt kubikus munkából már elegendem volt. Az állatkertben aztán kiderült, hogy van ugyan állás, de nem a Madárházban, hanem az Oroszlánbarlangban. Gondoltam: az a fő, hogy bent vagyok, majd később, ha lesz megüresedett státusz, átkérem magam a madarakhoz. Így lettem az oroszlánok és medvék ápolója, s egy hónap után már eszembe sem jutott, hogy a madarakhoz menjek. Hét évet dolgoztam le az állatkertben, s közben kineveztek a legendás Huszár bácsi utódjaként a nagyragadozók főápolójának. „Körletemhez” tartoztak a jegesmedvék, a fókák, az Állatódvoda, az úgynevezett Bagolyvár, az Oroszlánbarlang és a Tigrisház. Állatkerti időszakom élményeinek jelentős részét megírtam a Jelenetek egy emberkertből című könyvemben.

Úgy tűnik az állatkerti élmények évtizedekre meghatározták a sorsodat, munkásságodat, hiszen később a Magyar Televízióban futó, a természethez az állatokhoz kapcsolódó műsoraid is ezekre a korai ismereteidre épülhettek. Végül is hogyan kötöttél ki a képzőművészet, a kultikus GYIK foglalkozások vezetése mellett?

Az állatkerti élményeim valóban rányomták bélyegüket az életemre, hiszen az a hét év, amit ott töltöttem, a legfogékonyabb fiatal koromra esett. 19 éves voltam, amikor oda kerültem, és 27, amikor egy szőrallergia miatt ott kellett hagynom ezt a számomra oly fontos munkahelyet. Az egy év különbség abból adódik, hogy közben nappali tagozatos hallgatója voltam egy akkoriban technikumból főiskolává vált tanintézetnek, amit végül nem fejeztem be. A több évtizeddel későbbi televíziós tevékenységemnek azonban nincs köze az Állatkerthez. A televízióba ugyanis

képzőművész-pedagógusként hívtak meg, mint a GYIK-Műhely tanárát, később vezetőjét. Ezt a Nemzeti Galériában működő intézményt Várnagy Ildikó és Szabados Árpád alapították. Igaz, hogy később a televízióban a képzőművészeti műsorok, pl. a (H)arc-képek, vagy a Múzeumosdi sorozata, mellett Kocsis Tiborral elkészítettük a Madarat tolláról... 12 részes sorozatát is, de ez már ornitológiai ismereteimre alapozódott. Volt ugyan egy állatkerti témájú film-tervem - ez később kisregény formájában megjelent Zé Ó és Ó, illetve Jelenetek egy emberkertből címmel -, ami még a Hunnia Filmstúdió pályázatán díjat is nyert, de végül ebből nem lett film. Máig reménykedem benne, hogy talán mégis... Miként kerültem a képzőművészet közelébe? Amikor állatkerti ápolóként a segédmunkáslet nullpontjára értem, úgy gondoltam, hogy ki kell vágnom magamat ebből - a legtöbb gimnáziumi osztálytársamat ekkor már fölvettek az egyetemre. Példaképeim ekkoriban Jack London Az éneklő kutya című művének egyik szereplője, a Vén Tengerész volt. Ez az öreg szélhámos szegényházba került, s egy mosodában dolgozott fillérékért. Ő azonban nem jobb élelmiszerekre, vagy meleg ruhákra költötte keresményét, hanem teljesen irreális módon, addig rakosgatta össze azt, mignem tudott venni egy aranyrögöt, amiről azt hazudta, hogy egy kincses szigetről került a tulajdonába, aminek a helyét csak ő tudja. A gazdag kincskeresők éppen a helyzet abszurditása miatt hittek neki, s így végül megszabadult a szegényházból. Az én aranyrögöm a festészet volt. Megszállottan festettem, s azt állítottam magamról, hogy festőművész vagyok. Most, hogy Munkácsy-díjas Erdemes Művész vagyok, elmondhatom: elhitték.

Elhitték, annak ellenére, hogy – ha jól tudom – iskolarendszerű művészképzésben nem vettél részt, s ennek hiányában is csodás precizitással és egyedi kreativitással alkotod látványos festményeidet. A nemzedéked művész vénájú ifjaira mintha ez a létforma lett volna jellemző, hiszen sokan közülük amatőr múlttal mára ismert kiállítóművészzé váltak. Úgy tűnik abban az időben több volt a művészetet gyakorló tehetség, mint amennyit felvehetett a főiskola, vagy talán a kontraszelektió érvényesült. Milyen élet volt jellemző a Kádár-kor képzőművész világára, hogyan tudatok érvényesülni, vagy egyáltalán megélni, egzisztenciát teremteni abban a szürke és ellenőrzött világban?

A hatvanas-hetvenes években – amikor festeni kezdtem – nem volt veszélytelen dolog fiatalnak, s különösen művésznek lenni. Akkoriban volt szó az

úgynevezett „ifjúsági problémáról”, mert a hatalom félt a fiataloktól, hisz az 56-os forradalmat is jórészt fiatalok vívták. Az autóstoppolás, a hosszú haj, egy házibuli (gyülekezési tilalom!), egy szabadtéri összejövetel (a szentendrei úgynevezett Nalaja-happeningje 1971-ben néhány résztvevő börtönbüntetésével járt), de még egy farmernadrág viselése is sokszor brutális „rendőri intézkedést” vont maga után. Az állás nélküli, szabadúszó képzőművészek közül, aki nem volt tagja a Képző- és Iparművészeti Alapnak, az számíthatott rá, hogy közveszélyes munkakerülőként lecsukják. Nekem több dologban is szerencsém volt. Egy véletlennek köszönhetően megismerkedhettem Vaszkó Erzsébet festőművésszel, akinek egy ideig az albérlője voltam, és akit máig szellemi mesteremnek tekintek, majd felvettek az Alapba is. Ez volt a deklaráltan is meghirdetett 3T – támogatott, túrt, tiltott – kategória időszaka. Ertelemszerűen én és képzőművész barátaim is a túrt kategóriába tartoztunk. Ritkán jutottunk legális kiállítási lehetőséghez egy-egy csoportos kiállítás alkalmával, ezért más utakat választottunk, amelyeket a hatalom kidobó emberei a Képzőművészeti Lektorátus képviselőiben meg-megtoroltak. (Balatonboglári Kápolna Tárlatok, stb.) 1980-tól szabadúszó lettem, s írással, előadásokkal, művésztelepek vezetésével, tanítással próbáltam vegetálni. Nem volt könnyű.

Ha visszaidézed az elmúlt évtizedeket, az indulásodat és a beteljesült művészléted, hiszen akadémikus vagy, a mai világ egyik legelismertebb művésze, sokrétű alkotója, aki sok ismert képzőművésszel ellentétben ráadásul még szép műveket is tár elénk, miként értékeled eddigi életed; s milyen jövőbeni terveid vannak?

Eddigi életutamra visszagondolva, eszembe jutnak annak a huszonegynéhány éves fiatalembernek – aki egykor én voltam – a legmerészebb vágyai, s azt kell mondanom, hogy annál sokkal-sokkal többet kaptam az élettől. Remélem: nem teljesen érdemtelenül. Hetven éves korom előtt volt egy gyűjteményes kiállításom a Műcsarnokban, amit afféle összegzésnek, „végelszámolásnak” szántam. Azóta felhagytam a festészetrel. Most írok. Vagy tíz éves kutatásaim eredményeként megjelenés előtt áll egy könyvem, ami a Homo sapiens feltételezett eredetéről, s annak számtalan kérdőjeléről szól. Arról, hogy mi is az ember. A legutóbbi időben pedig egy családregényen dolgozom.

Százdi Antal

Komplex Instrukciós Program

K. Nagy Emese

A Hejőkeresztúron innovált Komplex Instrukciós Program (KIP) olyan tanítási módszer, amely lehetővé teszi a pedagógusok számára a magas szintű csoportmunka szervezését olyan osztályokban, ahol a tanulók közötti tudásbeli különbség és kifejezőképesség tág határok között mozog, legyen

szó tehetségét kibontakoztatni képes vagy alulteljesítő, vagy akár tanulásban lemaradt gyerekről. Írásunk célja a Komplex Instrukciós Program bemutatása, amely első-sorban az alábbi tanulmányok felhasználásával készült:

- K. Nagy Emese (szerk.) (2018): *Differenciált Fejlesztés Heterogén Tanulócsoporthoz (DFHT) tanítási-tanulási stratégia* EKE Liceum Kiadó
- K. Nagy Emese (2015): *KIP Könyv I-II. Miskolci Egyetemi Kiadó.*
- K. Nagy Emese (2012): *Több mint csoportmunka. Nemzeti Tankönyvkiadó. 2012*

A Komplex Instrukciós Program célja, hogy minden gyermek tudásszintje emelkedjen, és része legyen sikerélményben az osztálymunka során. A magyar módszer alapját a Stanford Egyetem két professzora, Elizabeth Cohen és Rachel Lotan fejlesztette ki. A program komplexitása lehetővé teszi, hogy a tanórán a nevelés és oktatás kognitív, morális és affektív komponenseit egyformán hangsúlyosak legyenek, vagyis a tudományos-intellektuális, társadalmi-állampolgári és a személyiségfejlesztésre irányuló célok közül mindegyik egyformán hangsúlyos. A KIP, mint pedagógiai beavatkozás, megpróbálja megváltoztatni az osztály szociális szerkezetét a tanulók kis csoportban történő foglalkoztatása segítségével. A változások, amelyek magukban foglalják a pedagógusok és tanulók új szerepének megalkotását, a tanulók együttműködésének növelését és a különböző státuszú tanulók egyenlő részvételének a biztosítását, függenek a feladat szerkezetétől, vagyis a tanulási tevékenységektől, amelyeket a tanulók kis csoportokban végeznek. A csoportokban a közös feladatok milyensége hatással van a résztvevők együttműködésére és a feladat teljesítésének a sikerére. A KIP a tanulók esélyegyenlőségének megteremtésére, a tehetséggondozásra és a felzárkóztatásra azért alkalmas egy időben, mert egyrészt, az osztályon belüli rangsorbeli problémák felismerhetőkké és kezelhetőkké válnak, másrészt a csoportfoglalkozások alatt a heterogén összetételű osztályokban a speciális instrukciós eljárás alkalmazásán keresztül lehetőség nyílik a tanulóknak az együttműködési normákra történő felkészítésére. A módszer alkalmazásának az előnye továbbá, hogy a sokféle, eltérő képességet megmozgató tananyag alkalmazásával lehetőség adódik minden tanuló képességének a kibontakoztatására.

A KIP-nek három fő jellemzője van. Egyrészt, a többféle képességet felszínre hozó tananyag összeállításánál elsődleges cél a tanulók magasabb szintű gondolkodásának előmozdítása, egy központi téma köré szervezett csoportmunka segítségével. A nyitott végű, több megoldást kínáló feladatok biztosítják a tanulók kreatív gondolkodását, problémamegoldó képességének fejlesztését, a tehetség megmutatkozását és kibontakoztatását. Másrészt, a speciális

munkaszervezés lehetőséget ad a pedagógusnak arra, hogy a feladatok sikeres végrehajtása érdekében megtanítsa a gyerekeket a csoporton belüli együttműködési normákra. A pedagógusnak az óra során alkalma nyílik a csoport egésze és a csoporttagok egyedi munkájának követésére, és az osztályon belüli hierarchikus sorrendnek a rendezésére, amely részben felelős a tanulók alulteljesítéséért és a csoporton belüli egyenlőtlenség kialakulásáért. Harmadrészt, ahhoz, hogy minden tanuló számára biztosított legyen a tanulásban való előmenetel, a pedagógusnak meg kell tanulnia a diákok között kialakult státuszproblémák kezelését. Tudjuk, hogy a csoportmunka során a tanulók nem egyenlő mértékben vesznek részt a munkában, és emiatt a tanulásban való részvételük is egyenlőtlen lesz. A KIP kutatási eredményei azt támasztják alá, hogy minél többet beszélget és dolgozik együtt a csoport, annál többet tanulnak a csoportban lévő gyerekek (Cohen-Lotan, 2014, K. Nagy, 2012, 2018). Problémát jelent, hogy azok a tanulók, akik a közösségből társadalmi okok miatt kirekesztődnek, vagy azok, akiknek tanulásában lemaradás tapasztalható, gyakran vonakodnak részt venni a közös munkában, emiatt azonban kevesebbet tanulnak, mint azok, akik aktívabbak. Az osztályrangsor élén elhelyezkedő tanulók nagyobb befolyást gyakorolnak a csoport döntéshozatalára, gyakrabban kérik őket segítségadásra, és több alkalom jut véleményük kifejtésére, mint a rangsor alján elhelyezkedőknek. A KIP-ben a pedagógus célja az, hogy minden diáknak megadja a lehetőséget a munkában való egyenrangú munkavégzésre, tudatosítja, hogy mindenkinek van olyan képessége, amely alkalmassá teszi a feladatok megoldásában való sikeres közreműködésre. Teszi mindezt úgy, hogy a differenciált, személyre szabott feladatokon keresztül lehetőséget ad a tehetségek szárnyaltatására.

Hatékony csoportmunka

A csoportmunka eredményességét a gyerekek közötti együttműködés és a tudásmegjelenés szintje jelzi. Mindkettő egyaránt fontos, mind az egyén, mind a csoport számára. Általános cél, hogy a gyerekek a csoportmunka során alkotó vita és ennek eredményeként hatékony együttműködés keretében oldják meg feladataikat. A pedagógus célja, hogy minél szorosabb együttműködésre és maximális teljesítményre ösztönözze a tanulókat. Azon munkálkodik, hogy mind a csoport egészet, mind a csoport tagjait egyenként ellássa munkával a tanóra alatt. A legjobb alkalom a tanulók teljesítményének nyomon követésére akkor adódik, amikor a csoport nyitott végű, több megoldást lehetővé tevő feladaton dolgozik.

Sok pedagógus attól fél, hogy a csoportmunkában az erősebb alapképességekkel rendelkező diákok gyorsan elvégzik maguk a feladatot, a többiek, az esetleges alulteljesítők pedig vagy lemásolják azt, vagy nem kapcsolódnak be a munkába. A KIP-ben a csoporton belüli egymástól való függés alapkövetelmény, amelyet a feladatok több lehetséges megoldása és az összetett, többféle képességeket igénylő gyakorlatok megoldása segít elő.

A csoportmunka mellett, a személyre szabott, az erősségekre támaszkodó egyéni feladatok kijelölésével, a tanulók kitűnő lehetőséget kapnak képességeik kibontakoztatására, a tananyag elmélyítésére és begyakorlására.

Képességek sokfélesége

A képességek sokfélesége, a sokoldalúság a feladathoz való hozzáértést jelenti, amely nagyban függ attól, hogy a pedagógus hogyan értelmezi magát a fogalmat. Hagyományos értelemben a pedagógusok a többféle képesség fogalma alatt a feladatok elvégzéséhez szükséges képességekre gondolnak, valamint arra, hogy az egyes tanulók az órai munkába milyen szinten tudnak bekapcsolódni. A KIP-ben a sokoldalúság igénye már a feladatok tervezésekor jelentkezik. A pedagógus, az összes, a feladatok elvégzéséhez szükséges képességet számba veszi és harmonizálja azt a részfeladatokkal. Tudatosítja a tanulóknak, hogy nincs közöttük olyan, aki mindenhez egyformán kitűnően ért, és azt, hogy mindenki talál olyan feladatot, amelynek a megoldására maradéktalanul képes. Gyakorlatilag kialakítja a gyerekek tudatában azt, hogy mindenkinek van olyan képessége, amiben kompetens, amihez ért.

Az összetett képességek kiemelten fontosak a KIP-ben, és nélkülözhetetlenek a státuszproblémák sikeres kezelésében. Alkalmat ad a diákoknak és a pedagógusoknak arra, hogy kifejezzék a kompetenciáról alkotott nézetüket, illetve azt, hogy mit jelent „okosnak lenni” a KIP-osztályban. Ezek a feladatok jelentősen különböznek azoktól a hagyományos osztálytermi feladatoktól, amelyek megoldásához a diákoknak csak néhány képességet kell felhasználniuk, mint például figyelni a pedagógusi magyarázatra, elolvasni egy szöveget vagy mechanikusan memorizálni. A KIP gyakorlatai multidimenziálisak, mivel a diákok különböző intellektuális képességeket használnak és problémamegoldó stratégiákat alkalmaznak. Az írás és olvasás mellett a tanulók megtanulják, hogyan prezentáljanak, kommunikáljanak, keressenek és értelmezzenek különböző forrásokból származó információkat, valamint, hogy hogyan érveljenek. Eredményképpen, az alapképességeket releváns kontextusban alkalmazzák, problémamegoldó képességük pedig rendkívül fejlett lesz. Szövegértésük erősödik, gondolkodásuk fejlettebbé válik.

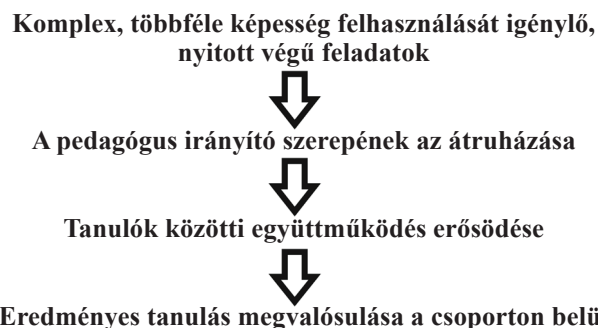
Tehetséges gyerekek

A feladatok minden tanuló számára, beleértve a tehetségeket is, kihívást jelentenek. A KIP-ben minden tanuló segítségére szükség van az időben erősen behatárolt feladat megoldásához. A jó képességű gyerekeknek alkalmuk van rejtett, szunnyadó képességeik fejlesztésére és megmutatására. Ilyen lehet például az egyébként írásban, olvasásban, számolásban kiváló tanulók számára a térbeli tájékozódási képességet megkívánó feladatok megoldása vagy a mozgás vagy a zene beforgatása. Arra azonban számítani lehet, hogy a tudásban heterogén tanulói csoportokra alapozott KIP alkalmazásával néhány szülő attól tart, hogy az eddig lemaradó gyerekek gyakoribb szerephez jutása csökkentheti saját gyermekük órai munkában való részvételét, teljesítményét. A pedagógus feladata a szülőt meggyőzni arról, hogy a módszer alkalmazásakor ettől nem kell tartani, a feladatok sokszínűsége lehetővé teszi minden gyermek aktív részvételét.

A tanítási órák tapasztalatai

A KIP, nemcsak a tanulóknak, hanem a pedagógusoknak is hatással van az órai tevékenységére. Általa a pedagógusok újfajta gondolkodásmódot és új módszereket sajátíthatnak el. Megtanulnak „szociológusként gondolkodni”, és ezáltal megértik, hogy egy diák viselkedését hogyan befolyásolják társai elvárásai, és hogy mi módon lehet megváltoztatni ezeket az elvárásokat. Azt is megtanulják, hogyan tekintsenek más szemmel az osztálytermi interakciókra.

Az alábbi ábra az órai munka elméleti vázát mutatja be:

A KIP szerint szervezett tanóra a pedagógus irányító szerepének csökkenését vonja maga után, amely növeli a tanulók közti együttműködést, és amely, alapjában véve a sikeres órai munka záloga.

Összegző gondolat

A Komplex Instrukciós Program alkalmazása központi helyet foglal el a módszert elsajátító és alkalmazó iskolák munkájában, a tanítási folyamatok reformjában. A módszert alkalmazó közel száz iskola pozitív eredményekről számol be. Tapasztalataik alapján KIP valóban alkalmas a tudásban és szocializáltságban heterogén tanulócsoporthoz való kezelésére, a tehetségek kibontakoztatására és a lemaradók egy időben való gondozására.

Felhasznált irodalom:

- Cohen, E. G.–Lotan, R. A. (2014): *Designing groupwork: Strategies for heterogeneous class-rooms*. Teacher College, Columbia University, New York–London.
- K. Nagy Emese (szerk.) (2018): *Differenciált Fejlesztés Heterogén Tanulócsoporthoz (DFHT) tanítási-tanulási stratégia* EKE Líceum Kiadó
- K. Nagy Emese (2015): *KIP Könyv I-II*. Miskolci Egyetemi Kiadó.
- K. Nagy Emese (2012): *Több mint csoportmunka*. Nemzeti Tankönyvkiadó. 2012.

*A szerző
az Eszterházy Károly Egyetem
Pedagógiai Karának a dékánja,
a KIP szakmai vezetője (habil. Ph.D).*

A tehetség csendben alakul ki, a jellem a világ viharáiban.
J. Wolfgang von Goethe (1749-1832)
német irodalmár, természettudós, jogász, politikus, grafikus.

A sporttehetségek fejlesztésének lehetőségei

Dr. Dúró Zsuzsa

A sporttehetséget leggyakrabban a teljesítménnyel, eredményességgel összefüggésben határozzuk meg. A legtöbb megközelítésben a sporttehetség úgy jelenik meg, mint a sportban való sikeresség feltétele, jelenbeli mércéje vagy jövőbeli előjelezője.

A sportteljesítmény mögött három területet tarthatunk lényegesnek: motoros képességek (állóképesség, erő), fiziológiai adottságok, testalkati jellemzők. A sporttehetség soktényezős kibontakozását befolyásolják különböző faktortok. Pl.: testmagasság, gyorsaság, motiváció. A tehetséget a genetikai és környezeti tényezők együtt határozzák meg. Ha nem szerencsés a fejlesztő környezet, akkor kedvező genetikai adottságok sem tudnak kibontakozni.

Az adott sportokban azokat tekinthetjük tehetségesnek, akik különböző életszakaszokban olyan testi és pszichés feltételekkel rendelkeznek, amelyek valószínűsítik a későbbi magas színvonalú teljesítményt. Az ember mint biológiai, pszichológiai, szociális lény a maga teljességében vesz részt a sporttevékenységben, így a sportteljesítmény mind a fizikai, mind a szellemi tulajdonságok, valamint a társas tényezők által meghatározott. Az átlagosnál magasabb szintű teljesítmény a tehetség mutatója.

A sporttehetség fejlesztésében is fontos nézet, hogy az egyéni fejlődés az önmegvalósítás irányába tart. Az önmegvalósítás igénye születéstől fogva jelen van mindenkiben, de különböző tényezők befolyásolhatják kibontakozását. A tehetséget tehát felfoghatjuk a személyiség potenciális lehetőségének, amely kiteljesedésre vár. A tehetségfejlesztés célja az egyénben rejlő képességek, lehetőségek kiteljesítésének segítése.

A sporttehetség-fejlesztés tehát az önmegvalósítás erősítését, a gátló tényezők kiküszöbölését jelentheti. Sporttehetség tekintetében a tehetségazonosítás a tehetségfejlesztéssel együtt nyer igazán értelmet. Nem elég tehát a sporttehetség fejlesztésében pusztán a fizikai tényezőkre koncentrálni. Fontos számba venni az érzelmi és értelmi tényezőket is, melyek komoly szerepet játszanak a sportteljesítményben, ezért ezeket is érdemes tervszerűen fejleszteni. A sporttehetség gondozásakor fontos számolnunk a társas környezeti szereplőkkel is, akiket bevonhatunk a fejlesztésbe.

Ahogy említettük, a sporttehetséget főleg a sikerességgel, teljesítménnyel összefüggésben határozhatjuk meg. Így rendkívül fontosak a sportteljesítmény eléréséhez szükséges pszichológiai tényezők is a sporttehetség kibontakoztatása kapcsán. Ilyenek pl.: az idegrendszer önszabályozása, a szorongás kontrollálása, az energikus állapot fenntartása, a magas önbizalom, a jó koncentrációs készség, a helyzet kontrollálásának képessége, a pozitív gondolatok, az eltökéltség, elszántság. A kiemelkedő teljesítmény eléréséhez szükséges optimális állapot nem magától adódik, hanem a sportolók tehetségük fejlődése során megtanulják fenntartani azt. Az ideális mentális állapot és a teljesítmény között oksági összefüggés van. Különböző pszichológiai készségek segíthetnek fenntartani az optimális edzés- és versenyállapotot. Ilyenek pl.: megfelelő célok állítása, a gondolkodás kontrollálása, a jól kialakított versenyterv, megfelelő megküzdési stratégiák, verseny előtti mentális készenlét. A csúcsteljesítményhez magas önbizalom, belső nyugalom, érzelem-kontroll és a tevékenységben való elmerülés szükséges. Az érzelmi stabilitás, az elköteleződés, győzni akarás, az énkép, önbizalom, önbecsülés központi jelentőségűek. Az önbecsülés, önbizalom pozitív hatással van a stressz leküzdésére. A sporttehetség kibontakozásában a pedagógus, az edző, a tanítvány és a szülő együttműködésére van szükség, de az edző tekinthető a kulcsfigurának. A sportolók nagyobb mértékben hallgatnak az edzőkre, akik más-más attitűddel, elvárásokkal közelítenek a sportolókhoz, hisz a sporttevékenység más-más aspektusára helyezik a hangsúlyt. Más

elvárásokat támasztanak a bevezetés, a fejlődés és a tökéletesedés szakaszaiban.

Egészen más empátiás készség, kommunikációs stílus, célmeghatározás, edzés módszer, fejlesztési stratégia szükséges a magas státuszban levő sportolók esetében, mint az éppen kezdő iskolásoknál. Legfontosabb tényező az edző szakértelme, személyisége, illetve motivációja, elköteleződése. A szakértelem pedagógiai, pszichológiai értelemben szükséges a hatékony tehetséggondozáshoz. Fontos, hogy az edző képes legyen az életkori sajátosságok figyelembevételére, az optimális fizikai terhelhetőség szintjének felismerésére, reális fejlesztési célok kitűzésére, a technikai-taktikai elemek elsajátítására.

A pedagógus szakértelme az alábbi területeken segítheti elő a sporttehetség fejlesztését:

- a sportoló pszichológiai állapotának felismerése, a nagymértékű szorongásazonosítása, megfelelő kezelése
- a lélektani terhelhetőség határainak megállapítása (Mennyi feladatot bír el a sportoló? Vizsgára készülünk? Bajnokságra készülünk?)
- az eredményességet befolyásoló pszichológiai tényezők felismerése (motiváció, önbizalom, szorongás hatásmechanizmusainak ismeretei)
- az edző-tanítvány viszony, az önmagát beteljesítő jóslat (Pygmalion-effektus teljesítményre gyakorolt hatásainak ismerete)
- megfelelő kommunikációs technikák ismerete (egyértelmű, következetes kommunikáció a sportolóval)
- megfelelő vezetési stílus kialakítása
- az edző pedagógiai, módszertani ismeretei

Az edzői hatékonyság az edzők személyiségjellemzőiből fakad, óriási szerepe van az empátiának, hitelességnek.

A csapattársaknak is nagy szerepe van a sporttehetség kibontakozásában. Kilenc-tíz éves korban a gyerekek a felnőttek irányából egyre inkább a kortársak felé fordulnak. A kortársak értékei és viselkedésmintái egyre erősebben kezdik befolyásolni őket a teljesítmény megítélésében. A gyerekek társas közegben gyakorolhatják, alakíthatják az eddigi mintákat. A sportcsapat a sportoló életének lényeges meghatározója, a csapat jellemzői hatással vannak a sportoló fejlődésére. Pl. vonzerő, légkör, összetartó erő. A sportcsapat mint kortársközösség több szinten is hatással lehet a sporttehetség kibontakoztatására. Az egyik, hogy a közösség milyen mértékig fogadja be az egyént. A másik, hogy az egyén hogyan fogadja el a közösségi értékeket, normákat.

A társas támasz megnyilvánulhat az érzelmi támogatás kifejezésében, az elismerő támogatásban, a tanácsadásban, a másik személy érzésére való odafigyelésben. Ha egy sportoló egy csoporthoz csatlakozik, személyes értékei és attitűdjei gyorsan alkalmazkodnak a csoportmércékhez. A sportoló fejlődését meghatározhatja, hogy hogyan viszonyítja magát a csoporthoz, hogy mennyire érték a csoportban a hajtás, a küzdő szellem, a kitartás, a szorgalom, illetve mennyire fontos egymás támogatása.

Nagyon fontos, hogy tehetséges gyermekeinket maximális teljesítményre és a lehető legnagyobb sikerre készítssük. Azonban nem kell mindenkiből élsportolót faragnunk. Kedvező időjárási viszonyok között, pl. tavasszal, de különösen nyáron az élsporton kívül is számtalan alkalom adódik gyermekeink testmozgásának, edzésének megvalósítására. Nem szükségesek professzionális edzőtermek, a szabad levegőn történő mozgás is nagymértékben hozzájárul a gyerekek egészségmegőrzéséhez, lelki egészségük gazdagításához.

A szerző

pszichológus (Ph.D.), egyetemi oktató.

WONDEx

GYORSNYOMDA

Kis példányszám
költséghatékonyan.

Nagy példányszám
gyors határidővel.

Nem tudja, hogyan érdemes
megvalósítani az elképzelését?
- Tapasztalt szakmai ügyfél-
szolgálatunk segít benne.

Színes nyomtatást szeretne
fotó minőségben?
- Professzionális géppark.

Egyedi ötlete van?
- Grafikai szerkesztés -
kreatív ötletekkel.

Grafika - Dekorműhely:

3526 Miskolc, Szeles u. 27. Tel.: (46) 506-510 Email: dekor@wondex.hu

Webáruház: www.wondex.hu

Wondex Kft.

Képek a Pitypalatty – völgyi Református Általános Iskola életéből

A kis csengettyűsök

Egészségnap

Délutáni műhely

Fesztiválóztunk

Ezt mi csináltuk

Készül a mézeskalács

Így tanulunk mi

Élményfoci

Infó műhely

Furulya kamaracsoport

Kenyetret sütöttünk

Báloztunk

Készül a szőlőlé

Szüreti multság

Vőfélyünk

Néptáncosaink

*REFORMÁCIÓ
csendesnap*

Zenekarunk

Tanulásmódszertan tréning

Áhitat